T.C.
GENELKURMAY BAŞKANLIĞI
ANKARA

ATATÜRK'ÜN NOT DEFTERLERİ
XI

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN CUMHURİYET HALK FIRKASININ İKİNCİ BÜYÜK KONGRESİ AÇIŞ KONUŞMASI, İKİNCİ KEZ CUMHURBAŞKANLIĞINA SEÇİLMESİ NEDENİYLE TBMM'DE YAPTIĞI KONUŞMA, TBMM'NİN ÜÇÜNCÜ DÖNEM AÇIŞ YILI KONUŞMASI VE AFGAN KRALI AMANULLAH HAN'IN ANKARA ZİYARETİ ONURUNA VERİLEN ZİYAFETTE YAPTIĞI KONUŞMAYI İÇEREN NOT DEFTERLERİ

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları

ANKARA
GENELKURMAY BASIMEVİ
2009

TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ

ATATÜRK ARAŞTIRMA VE EĞİTİM MERKEZİ (ATAREM)

BİLİM KURULU BAŞKANI

Hv.Plt.Korg.Abidin ÜNAL

ATAREM BİLİM KURULU ÜYELERİ

Prof.Dr.Gülnihal BOZKURT

Doç.Dr.Yusuf SARINAY

Doç.Dr.Neşe ÖZDEN

Dr.Öğ.Alb.Zekeriya TÜRKMEN

YAYIN KURULU

Kur.Alb.İskender ÖZBAY

Dr.Öğ.Alb.Zekeriya TÜRKMEN

Tar.Uzm.Z.Gülru ÇELEN

Tar.Uzm.İbrahim KILIÇ

Tar.Uzm.Dilek ÇAVUŞ

ISBN NU: 975-409-246-x (Tk.)
978-975-409-508-1
NSN NU: 7610270439510

GENELKURMAY BASIMEVİ
YAYIN NUMARASI: 2009/

SUNUŞ

Tarihe yön vererek, toplumsal değişimi gerçekleştiren önderler, köklü bir geçmişe sahip büyük milletlerin bağrından çıkarlar. Fikir ve düşünceleri ile Türk milletine yön vermiş olan ATATÜRK, ulusuyla bütünleşerek kurduğu çağdaş Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile Türk tarihinde büyük yenilikleri gerçekleştirmiştir. Büyük ATATÜRK'ü anlamak ve anlatmak için en bilimsel yol, onu kendi eserleriyle, kendine özgü yanlarıyla tanımaktır.

ATATÜRK, kalıplaşmış fikirlerden uzak duran, milletini bir arada tutarak harekete geçirmesini ve elde tuttuğu kuvveti yararlı kılmasını bilen, gerçekçilikten asla ödün vermeyen, önderlik ettiği ulusun ruh ve vicdanındaki eğilimleri gören ve onu eyleme dönüştüren bir liderdir.

Bir başka ifadeyle belirtmek gerekirse ATATÜRK, okuyan, okuduğunu başöğretmen olarak Türk ulusuna öğretmeye çalışan, ulusuyla bütünleşmiş bir önderdir. Önder şahsiyetler kendi milletlerinin kaderine yön veren kişilerdir. Onlar söyledikleri, yazdıkları ve uygulamaları ile milletlerinin hafızalarında derin izler bırakırlar.

ATATÜRK ve dönemi ile ilgili yapılacak araştırmalarda en önemli kaynaklardan biri, kuşkusuz onun kendi düşüncelerini yansıtan, kendi kaleminden çıkmış olan not defterleridir. ATATÜRK tarafından kaleme alınan eserlerin bilimsel olarak incelenip yayımlanması hiç şüphe yok ki yakın dönem Türk tarihinin aydınlatılmasına önemli katkı sağlayacaktır.

XI. ciltte yayımlanan not defterleri incelendiğinde ATATÜRK'ün Cumhuriyet döneminde, çeşitli vesilelerle yaptığı konuşmaları kaydettiği görülmektedir. ATATÜRK'ün yapmış olduğu tarihî konuşmalarından biri de Cumhuriyet Halk Fırkasının 15-23 Ekim 1927'de yaptığı İkinci Büyük Kongresi'ni açış konuşmasıdır. Bu kongrede ATATÜRK, Türk hitabet sanatının şaheserlerinden biri olan ve Türk Kurtuluş Mücadelesi'ni veciz bir şekilde anlatan Büyük Nutuk'u okumuştur. Bu ciltte yer alan bir diğer not defterinde ise ATATÜRK'ün ikinci kez cumhurbaşkanlığına seçilmiş olması nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisinde ant içmesi ve milletvekillerine hitaben yaptığı teşekkür konuşması metnidir. Bir diğer defter de ATATÜRK'ün, Afgan Kralı Amanullah Han'ın Ankara'ya yaptığı ziyaret onuruna verilen davette Afgan Kral ve Kraliçesi ile diğer konuklara hitaben yaptığı konuşma metinlerinden oluşmaktadır.

ATATÜRK'ün Osmanlıca olarak kaleme aldığı notları içeren defterler, Türk Silahlı Kuvvetleri ATATÜRK Araştırma ve Eğitim Merkezi (ATAREM) Genel Sekreterliği uzmanları tarafından titiz bir çalışma ile bugünkü yazıya aktarıldıktan sonra değerlendirmeye tabi tutularak yayıma hazırlanmıştır.

“ATATÜRK’ün Not Defterleri XI” adlı çalışmayı yayıma hazırlayan ATAREM Genel Sekreterliği personeline ve yayında emeği geçenlere teşekkür ederim. Hazırlanan bu çalışma, bilim dünyasına önemli bir katkı yapacağı gibi, ATATÜRK ile ilgili bilimsel çalışma yapanlar için de değerli bir kaynak eser olacaktır.

Abidin ÜNAL
Hv.Plt.Korg.
ATASE ve Dent. Başkanı

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ

İÇİNDEKİLER III

ÖN SÖZ V

KISALTMALAR VII

BİRİNCİ BÖLÜM

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN CUMHURİYET HALK FIRKASININ İKİNCİ BÜYÜK KONGRESİ AÇIŞ KONUŞMASI, İKİNCİ KEZ CUMHURBAŞKANLIĞINA SEÇİLMESİ NEDENİYLE TBMM'DE YAPTIĞI KONUŞMA, TBMM'NİN ÜÇÜNCÜ DÖNEM AÇIŞ YILI KONUŞMASI VE AFGAN KRALI AMANULLAH HAN'IN ANKARA ZİYARETİ ONURUNA VERİLEN ZİYAFETTE YAPTIĞI KONUŞMAYI İÇEREN NOT DEFTERLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

(928-479-5, 928-479-2, 928-479-7, 928-479-4)

A. Mustafa Kemal ATATÜRK'ün Cumhuriyet Halk Fırkasının İkinci Büyük Kongresi Açış Konuşmasını İçeren Not Defterinin Değerlendirilmesi (928-479-5) 3

B. Mustafa Kemal ATATÜRK'ün İkinci Kez Cumhurbaşkanlığına Seçilmesi Nedeniyle TBMM'de Yaptığı Konuşmasını İçeren Not Defterinin Değerlendirilmesi (928-479-2) 5

C. Mustafa Kemal ATATÜRK'ün TBMM'nin Üçüncü Dönem Açış Yılı Konuşmasını İçeren Not Defterinin Değerlendirilmesi (928-479-7) 7

Ç. Mustafa Kemal ATATÜRK'ün, Afgan Kralı Amanullah Han'ın Ankara Ziyareti Onuruna Verilen Ziyafette Yaptığı Konuşmayı İçeren Not Defterinin Değerlendirilmesi (928-479-4) 9

İKİNCİ BÖLÜM

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN CUMHURİYET HALK FIRKASININ İKİNCİ BÜYÜK KONGRESİ AÇIŞ KONUŞMASI, İKİNCİ KEZ CUMHURBAŞKANLIĞINA SEÇİLMESİ NEDENİYLE TBMM'DE YAPTIĞI KONUŞMA, TBMM'NİN ÜÇÜNCÜ DÖNEM AÇIŞ YILI KONUŞMASI VE AFGAN KRALI AMANULLAH HAN'IN ANKARA ZİYARETİ ONURUNA VERİLEN ZİYAFETTE YAPTIĞI KONUŞMAYI İÇEREN NOT DEFTERLERİNİN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARIMI

(928-479-5, 928-479-2, 928-479-7, 928-479-4)

A. Mustafa Kemal ATATÜRK'ün, Cumhuriyet Halk Fırkasının İkinci Büyük Kongresi Açış Konuşmasını İçeren Not Defterinin Günümüz Türkçesine Aktarımı (928-479-5) 15

B. Mustafa Kemal ATATÜRK'ün, İkinci Kez Cumhurbaşkanlığına Seçilmesi Nedeniyle TBMM'de Yaptığı Konuşmasını İçeren Not Defterinin Günümüz Türkçesine Aktarımı (928-479-2) 19

C. Mustafa Kemal ATATÜRK'ün TBMM'nin Üçüncü Dönem Açış Yılı Konuşmasını İçeren Not Defterinin Günümüz Türkçesine Aktarımı (928-479-7) 21

Ç. Mustafa Kemal ATATÜRK'ün, Afgan Kralı Amanullah Han'ın Ankara Ziyareti Onuruna Verilen Ziyafette Yaptığı Konuşmayı İçeren Not Defterinin Günümüz Türkçesine Aktarımı (928-479-4) ... 23

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN CUMHURİYET HALK FIRKASININ İKİNCİ BÜYÜK KONGRESİ AÇIŞ KONUŞMASI, İKİNCİ KEZ CUMHURBAŞKANLIĞINA SEÇİLMESİ NEDENİYLE TBMM'DE YAPTIĞI KONUŞMA, TBMM'NİN ÜÇÜNCÜ DÖNEM AÇIŞ YILI KONUŞMASI VE AFGAN KRALI AMANULLAH HAN'IN ANKARA ZİYARETİ ONURUNA VERİLEN ZİYAFETTE YAPTIĞI KONUŞMAYI İÇEREN NOT DEFTERLERİNİN ÖZGÜN METİNLERİ VE ÇEVİRİM YAZILARI

(928-479-5, 928-479-2, 928-479-7, 928-479-4)

A. Mustafa Kemal ATATÜRK'ün, Cumhuriyet Halk Fırkasının İkinci Büyük Kongresi Açış Konuşmasını İçeren Not Defterinin Özgün Metni ve Çevirim Yazısı (928-479-5) 33

B. Mustafa Kemal ATATÜRK'ün, İkinci Kez Cumhurbaşkanlığına Seçilmesi Nedeniyle TBMM'de Yaptığı Konuşmasını İçeren Not Defterinin Özgün Metni ve Çevirim Yazısı (928-479-2) 53

C. Mustafa Kemal ATATÜRK'ün TBMM'nin Üçüncü Dönem Açış Yılı Konuşmasını İçeren Not Defterinin Özgün Metni ve Çevirim Yazısı (928-479-7) 71

Ç. Mustafa Kemal ATATÜRK'ün, Afgan Kralı Amanullah Han'ın Ankara Ziyareti Onuruna Verilen Ziyafette Yaptığı Konuşmayı İçeren Not Defterinin Özgün Metni ve Çevirim Yazısı (928-479-4) ... 79

ZAMAN DİZİNİ 137

DİZİN (Şahıs, Yer Adları) 141

ÖN SÖZ

Askerliği ve devlet adamlığı yanında, düşünce yönünden de seçkin bir fikir adamı olan ATATÜRK, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmayı, Türk milletine hedef olarak göstermiş, bununla da kalmayarak bir öğretmen tavrı ile milletini her alanda yükseltmek için köklü yenilikleri başlatmıştır.

Büyük insanları yücelten birtakım özellikler vardır. Bu özelliklerin bir amaç etrafında toplanarak, hedefe ulaşması gereklidir. Türk İstiklal Savaşı'nın lideri Mustafa Kemal ATATÜRK de sahip olduğu bu üstün özelliklerini millî egemenliğe dayalı, laik, demokratik ve bağımsız bir devlet kurma amacı etrafında toplayarak, Türk milleti ile birlikte bu hedefe ulaşmıştır. ATATÜRK tarafından gerçekleştirilen Türk inkılabı ile Türk milleti çağdaş dünyada saygın bir yere kavuşmuştur.

ATATÜRK ve dönemiyle ilgili olarak yapılan araştırmalarda en önemli kaynaklardan biri şüphesiz ki bizzat ATATÜRK'ün kendi düşüncelerini yansıtan, kendi kaleminden çıkmış kaynaklar olduğu bilinen bir gerçektir. Nitekim, ATATÜRK'ün Türk Kurtuluş Mücadelesi'ni veciz bir şekilde anlattığı Nutuk adlı eseri, bu alandaki en önemli kaynakların başında yer alır. Onun düşüncelerini yansıtan kaynaklardan bir diğeri de kendi kaleminden çıkmış olan not defterleridir. Nutuk ve diğer anı türü eserler ile bu not defterleri okunduğunda, ilginç ve bir o kadar da önemli gerçekler ortaya çıkmaktadır.

ATASE Başkanlığı Arşivinde muhafaza edilmekte olan defterlerden dört tanesi, bu ciltte incelenerek yayıma hazırlanmıştır. Bunlardan ilki, ATATÜRK'ün Cumhuriyet Halk Fırkasının İkinci Büyük Kongresi'nde yaptığı açış konuşmasını kaydettiği (928-479-5) numaralı not defteridir. İkincisi, ATATÜRK'ün ikinci defa cumhurbaşkanlığına seçilmiş olması nedeniyle, Türkiye Büyük Millet Meclisinde cumhurbaşkanlığı yemini etmesi ve kendisini tekrar bu göreve seçmiş olan milletvekillerine hitaben yaptığı teşekkür konuşmasını içeren (928-479-2) numaralı not defteridir. Üçüncüsü Türkiye Büyük Millet Meclisinin Üçüncü Dönem birinci açış yılı konuşmasının ilk bölümünü içeren not defteridir. Burada (928-479-2) numaralı defterden farklı olarak bu defterin ilk sayfasında yapılması planlanan birtakım projeler yer almaktadır. Dördüncü defter de Afgan Kralı Amanullah Han'ın 20-27 Mayıs 1928'de Ankara'ya yaptığı ziyaret nedeniyle verilen ziyafette Afgan Kralı ve diğer konuklara hitaben yaptığı konuşma ile Afganistan'ın geleceğine ilişkin görüş ve düşüncelerini kaydettiği (928-479-4) numaralı defteridir.

Bu ciltte ele alınan ilk not defterinde ATATÜRK, 1919 yılında toplanan Sivas Kongresi'ni Cumhuriyet Halk Fırkasının ilk kongresi olarak değerlendirmiştir. 1927 yılında toplanan kongreyi ise ikinci Cumhuriyet Halk Fırkası Büyük Kongresi olarak nitelendirmiştir. ATATÜRK, her iki kongrenin de bütün milletin en içten gelen duygu ve düşüncelerine tercüman olmak düşüncesiyle hareket ettiğini belirtmiştir.

ATATÜRK, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Üçüncü Dönem birinci açış yılı konuşmalarını kaydettiği not defterlerinde (928-479-2 / 928-479-7) yeni

çalışma döneminden beklenen hedefi ortaya koymuştur. Türkiye Büyük Millet Meclisini, Türk milletinin yüzyıllar süren arayışlarının bir özeti ve onun kendi kendisini yönetmek anlayışının canlı bir örneği olarak nitelendirmiştir.

ATATÜRK, Afgan Kralı Amanullah Han'ın Ankara ziyaretine ilişkin notlarını kaydettiği defterinde ise; Afgan Kralı'nın, 1919'da Afgan milletinin başında bağımsızlık mücadelesine giriştiği tarihlerde kendisinin de Türk milletinin bağımsızlık ve özgürlüğünü kazanmak için Millî Mücadele'yi başlattığını belirterek, her iki milletin çektiği sıkıntıları unutmaması ve hep aklında tutması gerektiğine işaret etmiştir.

"ATATÜRK'ün Not Defterleri XI" adıyla yayıma hazırlanan bu defterler, üç bölüm hâlinde ele alınmış; birinci bölümde defterlerin kısa bir değerlendirilmesi yapılmış, ikinci bölümde defterlerin günümüz Türkçesine aktarımı yapılmış, üçüncü bölüme ise defterlerin özgün metinleri ve çevirim yazıları konulmuştur. Çalışmanın sonuna, zaman dizini ile şahıs ve yer adları dizini ilave edilmiştir.

ATASE Başkanlığı Arşivi ATATÜRK Koleksiyonları bölümünde bulunan not defterlerinin bilimsel bir şekilde işlenerek araştırmacıların hizmetine sunulması, bu alandaki boşluğu dolduracağı gibi, ATATÜRK ve dönemiyle ilgili bilimsel çalışma yapanlara da yeni bir ufuk açacaktır.

Zekeriya TÜRKMEN
Dr.Öğ.Alb.
ATAREM Gensek.

KISALTMALAR

a.g.a.	: Adı geçen arşiv
a.g.e.	: Adı geçen eser
A.	: Arşiv
ATAREM	: ATATÜRK Araştırma ve Eğitim Merkezi
bk.	: Bakınız
D.	: Dosya
F.	: Fihrist
Gnkur. ATASE Bşk.lığı Arşivi	: Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi
hzl.	: Hazırlayan
Nu.	: Numara
s.	: Sayfa
TSK	: Türk Silahlı Kuvvetleri

BİRİNCİ BÖLÜM

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN CUMHURİYET HALK FIRKASININ İKİNCİ BÜYÜK KONGRESİ AÇIŞ KONUŞMASI, İKİNCİ KEZ CUMHURBAŞKANLIĞINA SEÇİLMESİ NEDENİYLE TBMM'DE YAPTIĞI KONUŞMA, TBMM'NİN ÜÇÜNCÜ DÖNEM AÇIŞ YILI KONUŞMASI VE AFGAN KRALI AMANULLAH HAN'IN ANKARA ZİYARETİ ONURUNA VERİLEN ZİYAFETTE YAPTIĞI KONUŞMAYI İÇEREN NOT DEFTERLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

(928-479-5, 928-479-2, 928-479-7, 928-479-4)

A. MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN CUMHURİYET HALK FIRKASININ İKİNCİ BÜYÜK KONGRESİ AÇIŞ KONUŞMASINI İÇEREN NOT DEFTERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (928-479-5)[1]

Defterin Tanıtımı ve İçerik Açısından Değerlendirilmesi

9,5 x 6,5 cm ebadında, 0,5 cm kalınlığında, krem rengi karton kapaklı, çizgili, kurşun kalemle Osmanlıca rik'a tarzı yazıyla yazılmış, küçük boy bir not defteridir. Bu not defteri, Mustafa Kemal ATATÜRK'ün, Cumhuriyet Halk Fırkasının 15 - 23 Ekim 1927 tarihleri arasında gerçekleştirilen İkinci Büyük Kongresi'nde yaptığı açış konuşmasını içermektedir.

Mustafa Kemal ATATÜRK bu kongrede, 15 - 20 Ekim 1927 tarihleri arasında, altı günlük süre içerisinde, 36,5 saat süren Büyük Nutku'nu okumuştur.[2]

Bu kongrede, Cumhuriyet Halk Fırkasının yeni tüzüğü görüşülmüş ve kabul edilmiştir. Tüzüğün on birinci maddesi gereğince, İsmet Paşa kongrenin ikinci başkanlığına seçilmiştir.[3]

Mustafa Kemal ATATÜRK, Cumhuriyet Halk Fırkasının -milletin temsilcisi olarak ve bütün Anadolu ve Rumeli'yi kapsamak üzere- ilk genel kongresinin Sivas'ta toplandığını belirtmiştir.[4]

Sivas Kongresi'nden önce de yerel bazı kongrelerin toplandığına değinen Mustafa Kemal ATATÜRK, Erzurum'da toplanan kongreye kendisinin başkanlık yaptığını, Erzurum Kongresi'nde belirlenen ilkelerin Sivas Kongresi'nde görüşüldükten sonra, karar altına alındığını anlatmıştır.[5]

Mustafa Kemal ATATÜRK, 1919 yılında toplanan Sivas Kongresi ile 1927 yılında toplanan Cumhuriyet Halk Fırkası Kongresi arasında sadece isim açısından farklılık olduğuna, teşkilat yapısı ve ulaşılmak istenen hedef bakımından bu iki kongre arasında fark olmadığına işaret etmiştir.[6]

Sivas Kongresi'ni birinci, 1927'de toplanan kongreyi de İkinci Cumhuriyet Halk Fırkası Büyük Kongresi olarak nitelendiren Mustafa Kemal ATATÜRK, her iki kongrenin, bütün milletin gerçek duygu ve düşüncelerine tercüman olmak düşüncesiyle hareket ettiğini belirtmiştir.[7]

---

[1] Anıtkabir Komutanlığı Arşivinden gelen Not Defterleri Gnkur. ATASE Bşk.lığı Arşivi, Atatürk Özel Koleksiyonu, Nu. 928-479-5.
[2] Utkan Kocatürk; Atatürk ve Türk Devrimi Kronolojisi 1918 - 1938, Ankara, 1973, s. 306.
[3] a. g. a.; 928-479-5-9.
[4] a. g. a.; 928-479-5, 5-1.
[5] a. g. a.; 928-479-5-1, 5-2.
[6] a. g. a.; 928-479-5-2, 5-3.
[7] a. g. a.; 928-479-5-3, 5-4, 5-5.

Cumhuriyet Halk Fırkasının bu düşüncesinin, halk tarafından da benimsendiğinin, Fırkanın son genel seçimlerde aldığı oy oranıyla da kanıtlanmış olduğunu ifade etmiştir.[8]

Mustafa Kemal ATATÜRK, halkçılık esasına dayalı Cumhuriyet idaresi ile memlekete yeni şerefler ve yeni mutluluklar kazandırılacağına olan güvenini dile getirmektedir.[9]

Mustafa Kemal ATATÜRK, geleceğe dönük tedbirler hakkında fikir yürütmeye başlamadan önce, geçmişe ait olaylar hakkında açıklamalar yapmak düşüncesiyle hareket etmiştir. Cumhuriyet Halk Fırkasının geçmiş dokuz yıllık tarihine değineceği ve oldukça uzun süreceğini belirttiği açıklamaları için anlayış beklemiştir.[10] Böylelikle altı gün içerisinde 36,5 saat süren Büyük Nutku'nu okumaya başlamış ve bu tarihî konuşmasını "Gençliğe Hitabe" ile bitirmiştir.([*])

[8] a. g. a.; 928-479-5-5, 5-6.
[9] a. g. a.; 928-479-5-7.
[10] a. g. a.; 928-479-5-7, 5-8.
[*] Ayrıntılı bilgi için bk. Kemal Atatürk; Nutuk (1919-1927), Yayına Hazırlayan: Prof. Dr. Zeynep Korkmaz, Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ankara, 2005.

B. MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN, İKİNCİ KEZ CUMHURBAŞKANLIĞINA SEÇİLMESİ NEDENİYLE TBMM'DE YAPTIĞI KONUŞMASINI İÇEREN NOT DEFTERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (928-479-2)[11]

Defterin Tanıtımı ve İçerik Açısından Değerlendirilmesi

13,5 x 6,5 cm ebadında, 0,4 cm kalınlığında kahverengi karton kapaklı, kareli, kurşun kalemle Osmanlıca rik'a tarzı yazıyla yazılmış, küçük boy bir not defteridir. Mustafa Kemal ATATÜRK'ün, ikinci defa cumhurbaşkanlığına seçilmesi nedeniyle, Türkiye Büyük Millet Meclisinde cumhurbaşkanlığı yemini[12] etmesi ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin üçüncü dönem birinci toplanma yılı (1 Kasım 1927) açış konuşmasına[13] ilişkin notlarının yer aldığı defteridir.

Cumhurbaşkanlığına ikinci kez seçilmiş olması nedeniyle duyduğu mutluluğu dile getiren Mustafa Kemal ATATÜRK, bu göreve gelmekle, yüklenmiş olduğu sorumluluğun farkında olduğunu belirterek konuşmasına başlamıştır. Konuşmanın devamında daha önceki yıllarda içtenlikle yapılmış olan çalışmaların Türk milleti tarafından takdir edilmesi ve kendisine duyulan güvenin yinelenmesine karşılık olarak, devlet ve millete yaptığı hizmetlerin artarak devam edeceğini açıklamış ve Türk milletine teşekkür etmiştir.[14]

Mustafa Kemal ATATÜRK, bu defterde bağımsızlık, milliyetçilik ve başarı temellerinden doğan ve gelişen Cumhuriyet'in de dört yıl içinde kararlılıkla yapılan reformlar ve sağlanan gelişmeler ile ne kadar sağlam kurallara dayandığını ve Türk milletinin nasıl candan aradığı bir yönetim biçimi olduğunu kanıtladığını belirtmektedir.[15]

Türk milletinin içte ve dışta güçlü ve istikrarlı bir devlete kavuştuğunu vurgulayan ATATÜRK, milletin zenginliklerinin, yine milletin mutluluğu ve gelişmesi için kullanılması gerektiğini söylemiştir.[16]

Ayrıca, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yeni çalışma döneminden beklenen hedefin Cumhuriyet'in varlık ve devamını ve milletin yüksek çıkarlarını, iç ve dış herhangi bir tehlikeye karşı, her an savunmaya hazır bulunarak dışta, dostluklara ve barış yanlısı çalışmalara taraf ve sözünde durmak; içte, yurttaşların güven ve rahat içinde çalışma ve gelişimine hizmet etmek olduğunu açıklamıştır.[17]

Türkiye Büyük Millet Meclisini, Türk milletinin yüzyıllar süren arayışlarının bir özeti ve onun kendi kendisini yönetmek anlayışının canlı bir örneği olarak nitelendiren ATATÜRK, Türk milletinin geleceğini Türkiye Büyük Millet Meclisine emanet ettiği günden beri, karanlıkları sıyırıp

---

[11] a. g. a.; 928-479-2 Numaralı Not Defteri.
[12] a. g. a.; 928-479-2-1.
[13] Kocatürk; s. 307.
[14] a. g. a.; 928-479-2-2, 2-3.
[15] a. g. a.; 928-479-2-3, 2-4.
[16] a. g. a.; 928-479-2-4, 2-5.
[17] a. g. a.; 928-479-2-6.

kaldırdığını ve ümitleri boğan acılardan, milletlerin gözlerini kamaştıran güneşler ve zaferler çıkarttığını anlatmıştır.[18]

Türkiye Büyük Millet Meclisinin yeni çalışma döneminde, başarılı ve millet için faydalı çalışmalara devam edileceğine olan inancını dile getiren ATATÜRK, mensubu olmakla övündüğü Türk milletine mutluluklar dileyerek sözlerini bitirmiştir.[19]

[18] a. g. a.; 928-479-2-7, 2-8.
[19] a. g. a.; 928-479-2-8, 2-9.

C. MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN TBMM'NİN ÜÇÜNCÜ DÖNEM AÇIŞ YILI KONUŞMASINI İÇEREN NOT DEFTERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (928-479-7)[20]

Defterin Tanıtımı ve İçerik Açısından Değerlendirilmesi

Osmanlıca rik'a tarzı yazıyla yazılmış, küçük boy bir not defteridir. Mustafa Kemal ATATÜRK'ün Türkiye Büyük Millet Meclisinin Üçüncü Dönem Birinci Toplanma Yılı (1 Kasım 1927) açış konuşmasının sadece başlangıç kısmı yer almaktadır. Defterin ilk sayfasında farklı bir konudan bahsedilmekle birlikte buradaki notlar, bir önceki defterde (928-479-2) bahsedilen ATATÜRK'ün ikinci defa cumhurbaşkanlığına seçilmiş olması nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisinde milletvekillerine hitaben yaptığı teşekkür konuşmasını içeren notlarının (son kısmı eksik olmakla birlikte) tekrarı niteliğindedir.

(928-479-2) numaralı defterden farklı olarak, defterin ilk sayfasında birtakım projelerden bahsedilmektedir. (Cumartesi günü gazinoya karar vereceğiz. Köşk ihalesi. Gazino. Ağıl meselesi. Birinin seçilmesi. Tahsin Bey. Nafiz Bey'e ihale. Park. Şimdilik sizin planınızla derhâl başlanacak. ... Behiç Bey'le. Şef, oldu evi, Nafiz Bey.)

[20] a. g. a.; 928-479-7 Numaralı Not Defteri.

Ç. MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN, AFGAN KRALI AMANULLAH HAN'IN ANKARA ZİYARETİ ONURUNA VERİLEN ZİYAFETTE YAPTIĞI KONUŞMAYI İÇEREN NOT DEFTERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (928-479-4)[21]

Defterin Tanıtımı ve İçerik Açısından Değerlendirilmesi

14 x 7 cm ebadında 0,4 cm kalınlığında lale motifli karton kapaklı, kareli, kurşun kalemle Osmanlıca rik'a tarzı yazıyla yazılmış, küçük boy bir not defteridir. Mustafa Kemal ATATÜRK'ün, Afganistan Kralı Amanullah Han'ın 1928 yılı Mayıs ayında, Kafkasya ve Karadeniz üzerinden önce İstanbul'a oradan da Ankara'ya gelerek gerçekleştirmiş olduğu ziyaret nedeniyle verilen ziyafette yapacağı konuşmada nelerden bahsedeceği ve Afgan Kralı'nın ziyaretinde hangi konuların görüşüleceği ile ilgili olarak tutmuş olduğu notlarını içeren defteridir.

TBMM Hükûmetinin ve dolayısıyla da Mustafa Kemal ATATÜRK'ün, ilk ilişki kurduğu yabancı devlet Afganistan ve Afganistan Kralı Amanullah Han olmuştur. ATATÜRK, stratejik bir yaklaşımla, daha 1920 yazında Amanullah Han'a bir temsilci göndermiş, mektup yazıp, iş birliği önermiştir. 1 Mart 1921'de Türkiye - Afganistan ittifakı yapılmıştır. Amanullah Han, hemen Ankara'ya bir elçi göndermiş, ertesi yıl Fahrettin Paşa Türkiye'nin Kâbil Elçiliğine atanmıştır. Amanullah Han, ATATÜRK'ün başarılarını, zaferlerini sevinçle karşılamış "Türklerin sevinci bizim sevincimiz, kederleri bizim kederlerimizdir." diyerek samimiyetini ifade etmiştir.

ATATÜRK ile Amanullah Han arasındaki yakınlık, 1928 yılında doruğa ulaşmıştır. Amanullah Han, eşi Kraliçe Süreyya ile birlikte 20-27 Mayıs 1928'de Ankara'yı ziyaret etmiştir. Ankara'da bir hafta kalan Amanullah Han, başkent olduktan sonra, Ankara'yı onurlandıran ilk yabancı devlet başkanıdır. Bu tarihî ziyarete her iki ülke de büyük önem vermiştir.

Amanullah Han, Türkiye'de gördüklerinden, ATATÜRK tarafından gerçekleştirilen köklü yeniliklerden etkilenmiş olarak ülkesine dönmüştür. ATATÜRK'ün uyarılarına dikkate almayarak Afganistan'da benzer reformlar yapmaya niyetlenmiş; ancak buna zaman bulamamıştır. Kasım 1928'de kendisine karşı gerici bir ayaklanma patlak vermiş, Amanullah Han, tahtını bırakıp yurt dışına kaçmak zorunda kalmış, İtalya'nın başkenti Roma'ya yerleşmiştir.[22]

Mustafa Kemal, Amanullah Han'ın Türkiye ziyaretine ait notlarının ilk bölümünde, Afganistan'ın içinde bulunduğu durumdan kurtarılması için neler yapılması gerektiği üzerinde durmaktadır. Burada, bir ordu kurulup

[21] a. g. a.; 928-479-4 Numaralı Not Defteri. Bu not defterinde numaralar 928-479-4-11'e kadar düzgün bir şekilde devam ediyor. Ancak daha sonraki sayfalar anlamlı bir bütün oluşturmadığı için defterin sayfaları kendi içinde tekrar düzenlenmiştir.

[22] Bilal N. Şimşir; Atatürk ve Yabancı Devlet Başkanları, Cilt I, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1993, s. IX-X.

düzenlenmesi, kurmay subaylar yetiştirilmesi, eğitim ve öğretime gereken önemin verilmesi, pilot yetiştirilmesi, teknik bilgilerle donanımlı birlikler kurulması gibi konular üzerinde durmaktadır.[23]

Afgan Kralı'nın Ankara'ya gelişi ve Ankara'dan ayrılışı sırasında, Kurtuluş Savaşı'nda kazanılan zaferler ile iç isyanlar ve alınan önlemler hakkında bilgi verilmesini isteyen ATATÜRK, Afganistan'da dış işleri, iç işleri, eğitim ve yargı ile ticaret ve ziraat alanlarında düzenlemeler yapılması gerektiğine ve Afganistan'da bir millet meclisi ve bu meclis tarafından yönetilecek bir hükûmet bulunmasının gereğine işaret etmiştir.[24]

ATATÜRK'ün not defterinde, Afgan Kralı onuruna verilen ziyafette yapacağı konuşmada hangi konulara değineceğine ilişkin kısa bilgiler bulunmaktadır. Bunlar, iki milletin de aynı safta bulunduğu, aynı sahnede devlet kurmada birbirine halef selef oldukları, siyasi durum, Afgan milletinin zeki ve savaşçı olduğu, dost ve kardeş olmanın gereklerinin yerine getirileceği, Asya Birliği ortak siyasi hedefini gerçekleştirmek şeklindeki konu başlıklarıdır.[25] Defterin devam eden sayfasında ünlü bestekâr Kanûnî Nazım Bey'e ait olduğu değerlendirilen bir dörtlük yer almaktadır.[26]

ATATÜRK, 20 Mayıs 1928'de Afgan Kral ve Kraliçesi onuruna verdiği ziyafette onları Türkiye'de görmekten duyduğu memnuniyeti dile getirerek konuşmasına başlamış ve kendilerini Türk milleti ve Türk devleti adına selamlamaktan mutluluk duyduğunu belirtmiştir.[27]

Afgan milleti ile Türk milleti arasındaki ilişkilerin ve kardeşlik bağlarının uzun yıllar öncesine dayandığını, tarihin silinmez sayfalarının o ilişkilerin sonsuz hatıralarıyla dolu olduğunu ifade eden ATATÜRK, bu iki eski ve kahraman milletin çocuklarının, o sayfaları büyük ilgi ile okuması gerektiğine işaret etmiştir. Türk ve Afgan milletlerinin tarihte, mevcut sınırlarının dışındaki sahalarda da devletler kurmakta birbirlerine halef selef olduklarını vurgulamıştır.[28]

Afgan Kralı'nın, 1919'da kahraman Afgan milletinin başında bağımsızlık için mücadeleye giriştiği tarihlerde, kendisinin de Türk milletinin bağımsızlık ve özgürlüğüne vurulan darbelere karşı Millî Mücadele'yi başlattığını belirten ATATÜRK, her iki milletin de çektiği sıkıntıları unutmaması ve hep akılda tutması gerektiğine işaret etmiştir.[29]

Özgürlük ve bağımsızlığı özümsemiş milletler, gerekirse son ferdinin son damla kanını akıtarak insanlık tarihini şanlı bir örnek ile süslemişlerdir. Bunun tespitini çok iyi yapan ATATÜRK, her türlü fedakârlığı yapmaya hazır

[23] a. g. a.; 928-479-4, 4-1, 4-2.
[24] a. g. a.; 928-479-4-3, 4-4, 4-5, 4-6.
[25] a. g. a.; 928-479-4-7, 4-8, 4-9.
[26] a. g. a.; 928-479-4-10.
[27] a. g. a.; 928-479-4-27, 4-26.
[28] a. g. a.; 928-479-4-26, 4-25, 4-24.
[29] a. g. a.; 928-479-4-24, 4-23.

ve bunun için yeterli güce sahip bulunan milletlerin uygar dünyanın hürmet ve saygısına layık bir toplum olarak kabul göreceğini belirtmiştir.

Ayrıca, Afgan milleti ve Türk milletinin, bu prensibi gerçekten benimsemiş olduklarını yaptıklarıyla ispat ettiklerini, bu iki milletin tarihten gelen kardeşlik bağlarını güçlendiren başlıca sebebin de her iki milletin şerefli varlıkları ve yüksek ülküleri için bağımsızlık ve özgürlük prensibine aynı kuvvet ve imanla sarılmalarında aranması gerektiğini söylemiştir.[30]

Bağımsızlık ve onurunu dünyaya tanıtmak kalite, hüner ve gücüne sahip olan milletlerin, uygarlık yolunda da hızlı ve başarılı adımlarla ilerlemek istemelerinin anlayışla karşılanması gereğine işaret etmiştir. Konuşmanın devamında ATATÜRK, doğal yetenek ve hüneri ile gelişme ve yükselmeyi sağlayan milletlerin ve uygarlığın bugünkü gelişmelerinden etkilenmiş aydınların, çocuklarını teşvik ve yol gösterme ile geçmişte kaybedilen fırsatların meydana getirdiği gecikmeleri telafi çaresini bulmakta gecikmeyeceklerini, bu konuda topluma iyi örnek olmanın etkili ve yararlı olacağından şüphe duymadığını dile getirmiştir.[31]

ATATÜRK, Amanullah Han'ın Afgan milletinin başına geçer geçmez, yalnız millet ve memleketine tam bağımsızlığı kazandırmakla kalmayıp ülkesinde, zamanla yıkılmış yerleri günün gelişmelerine uygun bir şekilde canlandırmaya başlamasını sevinç ve övgü ile takip ettiğini ifade etmiştir.[32]

Afgan ordusunu yeniden düzenleyen ve güçlendiren Afgan Kralı'nın eğitim alanında önemli adımlar attığını, toplumsal hayatta da gözle görülür atılımlar gerçekleştirdiğini kaydeden Mustafa Kemal ATATÜRK, bütün bu bilinçli, aydınlık iş ve çalışmaların, Afgan milletinin ve ülkesinin uygarlık ve bayındırlık alanında hak ettiği yüksek seviyeye çıkmasının uzun sürmeyeceğine işaret ettiğini vurgulamıştır.[33]

Afganistan'da yapılacak yeniliklerin, ülkenin coğrafi durumu ile devletin içinde bulunduğu siyasi şartların dikkate alınmasıyla başarıya ulaşacağı tespitini yapan ATATÜRK, Afgan milleti ve kralının bunun üstesinden gelecek güç ve yeteneğe sahip olduğunu belirtmiştir.[34]

ATATÜRK, Türk milletinin önderi olarak, Afganistan'ın maddi ve manevi açıdan ilerlemesi ve yükselmesi için yapılan çalışmaların kısa sürede sonuçlanması dileğini ve başarının kesin olduğuna olan inancını dile getirmiş ve bu konuda, kardeş Türk milletinin ve devletinin gücü oranında, üzerine düşen sorumlulukları yerine getireceğini söylemiştir.[35]

ATATÜRK, "Geleceğin yüksek ufuklarında doğmaya başlayan güneş, asırlardan beri sıkıntı çeken milletlerin talihidir. Bu talihin artık bir daha siyah

[30] a. g. a.; 928-479-4-22, 4-21, 4-20.
[31] a. g. a.; 928-479-4-20, 4-19.
[32] a. g. a.; 928-479-4-18, 4-17.
[33] a. g. a.; 928-479-4-17, 4-16.
[34] a. g. a.; 928-479-4-16, 4-15, 4-14.
[35] a. g. a.; 928-479-4-14, 4-13.

bulutlara bürünmemesi, milletlerin ve onların önderlerinin gayretle çalışmasına ve cömertliğine bağlıdır.

Afgan Devleti'nin, güçlü Afgan Kralı'nın ve saygıdeğer Afgan Kraliçesi'nin geleceği parlak olsun."[36] temennisinde bulunarak, konuşmasını tamamlamıştır.

[36] a. g. a.; 928-479-4-12, 4-11.

İKİNCİ BÖLÜM

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN CUMHURİYET HALK FIRKASININ İKİNCİ BÜYÜK KONGRESİ AÇIŞ KONUŞMASI, İKİNCİ KEZ CUMHURBAŞKANLIĞINA SEÇİLMESİ NEDENİYLE TBMM'DE YAPTIĞI KONUŞMA, TBMM'NİN ÜÇÜNCÜ DÖNEM AÇIŞ YILI KONUŞMASI VE AFGAN KRALI AMANULLAH HAN'IN ANKARA ZİYARETİ ONURUNA VERİLEN ZİYAFETTE YAPTIĞI KONUŞMAYI İÇEREN NOT DEFTERLERİNİN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARIMI (928-479-5, 928-479-2, 928-479-7, 928-479-4)

A. MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN CUMHURİYET HALK FIRKASININ İKİNCİ BÜYÜK KONGRESİ AÇIŞ KONUŞMASINI İÇEREN NOT DEFTERİNİN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARIMI (928-479-5)

928-479-5

1

Efendiler!

Cumhuriyet Halk Partisinin büyük kongresini açıyorum. Partimiz, geçen ıstırap yılları içinde, milletimizin hayatı ve şerefi için gösterdiği azim ve iradenin temsilcisi olarak dokuz yıl önce ortaya çıkmıştır. Bütün Anadolu ve Rumeli'yi kapsamak üzere ilk genel kongremiz

928-479-5-1

2

Sivas'ta toplanmıştı. Sivas Genel Kongresi'nden önce, doğuda ve batıda bölgesel kongreler de toplanmıştır.

Bunlardan benim katıldığım ve başkanlığını yaptığım, Erzurum Kongresi'dir. Erzurum Kongresi, belirlediği ilkeler açısından anılmaya değerdir.

928-479-5-2

3

Sivas Genel Kongresi'nde de aynı ilkeler görüşülmüştür. Bu ilkeler açıklanıp tüm ülkeye yayılacak şekilde kabul edilmiştir.

Gerçi o zaman kullandığımız isim ile bugünkü isim arasında fark vardır. Fakat teşkilat temel olarak korunmuş ve siyasi parti hâlinde

928-479-5-3

4

beliren bugünkü varlığına başlangıç olmuştur. Özellikle memlekete ve millete ait genel hedef -ki selameti ve genel refahı teminden ibarettir- özü değişmeksizin takip edilmiştir. Bundan dolayı diyebiliriz ki bugün açmaktan kıvanç duyduğum büyük

928-479-5-4

5

kongremiz, Sivas Genel Kongresi'nden sonra, teşkilatımızın ikinci büyük kongresi oluyor.

Efendiler, Sivas Kongresi'nde nasıl ki bütün milletin emel ve duygularını temsil etmek konumunda bulunduksa bugün de Cumhuriyet Halk Partisi büyük kongresiyle

928-479-5-5

6

bütün milletin gerçek duygu ve düşüncelerine tercüman olmak görev ve makamında bulunuyoruz.

Doğrusu halkımızın bütün tabakaları, ideallerini gerçekleştirecek unsurları partimizin icraatlarında aramakta ve bulmaktadırlar. Bu gerçeğin en yeni ve açık kanıtı son

928-479-5-6

7

genel seçimlerde aziz milletimizin partimize gösterdiği destek ve güvendir. Bunu şükran ve övgü ile anarım.

Efendiler, partimizin gelecekteki icraatlarına yönelik tedbirleri görüşeceğiz; gelecek için en doğru, memleketin ihtiyaçlarına en uygun kararları almaya çalışacağız.

928-479-5-7

8

Gelecek senelerdeki icraatımızın, cumhuriyet ve halkçılık idaresi altında memlekete yeni mutluluklar yeni şerefler kazandıracağına güvenim vardır.

Efendiler, geleceğe ait tedbirler hakkında fikir yürütmeye başlamadan önce geçmişe ait olaylar hakkında açıklamalar yapmak ve yıllardan beri devam eden

928-479-5-8

9

icraatımızın milletimize hesabını vermekle yükümlü olduğum kanısındayım. Olaylarla dolu olan dokuz senelik bir dönemin tarihine temas edecek açıklamalarım uzun sürecektir. Fakat bunun yapılması zorunlu bir görev olduğuna göre beni anlayışla karşılayacağınızı umarım.

928-479-5-9

10

Not: 1. İsmet Paşa'nın, tüzüğün on birinci maddesi gereğince büyük kongrenin ikinci başkanı olarak kabulü hakkında genel kurula önerge.

Not: 2. Konuşma gündeminin ikinci ve üçüncü maddeleri görüşülmek üzere İsmet Paşa'nın başkanlık makamına davet edilmesi.

B. MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN İKİNCİ KEZ CUMHURBAŞKANLIĞINA SEÇİLMESİ NEDENİYLE TBMM'DE YAPTIĞI KONUŞMASINI İÇEREN NOT DEFTERİNİN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARIMI (928-479-2)

928-479-2-1

Cumhurbaşkanı sıfatıyla Cumhuriyet'in kanunlarına ve millî egemenlik ilkelerine uyma ve bunları savunma, Türk milletinin mutluluğuna içtenlikle ve bütün kuvvetimle çaba harcama, Türk Devleti'ne yönelecek her tehlikeyi olabildiğince sert bir şekilde önleme, Türkiye'nin şan ve şerefini koruma ve yüceltmeye ve üstlendiğim görevin gereklerine hayatımı adamaktan ayrılmayacağıma yemin ederim.

928-479-2-2

Büyük Millet Meclisinin Saygıdeğer Üyeleri,

Türkiye Cumhurbaşkanlığına ikinci defa seçilmekten kıvanç duyuyorum. Büyük bir milletin fazilet, istikamet ve uygun niteliklerini belirleyen Cumhurbaşkanlığının, benden ne kadar ağır ve ciddi görevler beklediğini bütün yüreğim ve vicdanımla anlıyorum.

Büyük milletimizin, geçen yıllardaki mütevazı fakat millet yararına olan çalışmalarımızı yiğit ve onurlu bir biçimde övgüye değer bulan ve cesaret verici bir anlam taşıyan bu güvenini devlet ve milletime pek çok

928-479-2-3

hizmetler yaparak ödemeye çalışacağım. Her şeyden önce, büyük Türk milletine borçlu olduğum sonsuz teşekkürlerimi, onun Büyük Meclisine hitap ederken söylediğim minnet ve şükran sözleri ile belirtmeyi kutsal bir görev olarak kabul ederim.

Sayın üyeler,

İkinci kez Cumhurbaşkanlığı dönemine erişmekten duyduğum onur, özellikle Cumhuriyet'in mutluluğa ve yükselmeye aday

928-479-2-4

yeni bir döneme kavuşmasından kaynaklanmaktadır. Bağımsızlık, milliyetçilik ve başarı temellerinden doğan ve gelişen Cumhuriyet, dört yıl kararlı reformları ve gelişmesi ile ne kadar sağlam kurallara dayandığını ve aziz Türk milletinin nasıl candan aradığı bir yönetim biçimi olduğunu gösterdi ve kanıtladı. Her kuralı değiştirmede kararsız zihinlerde oluşabilecek endişeler geçen yılların kazanımlarıyla, tamamen ortadan kalkmış ve Türk milleti böylece, içte ve dışta güçlü ve istikrarlı bir devlete

928-479-2-5

sahip olmuştur. Cumhuriyet yeni döneminin bu şartlar altında değerlendirilmesi duygularımızı ve vicdanımızı kıvanç ve güvenle doldursa yeridir.

Sevgili arkadaşlarım,

Cumhuriyet'in iç ve dış politikası, gelecekte de saygınlık, kuvvet ve istikamet ile Türk milletinin bütün güçlerini onun zenginliği, refahı ve gelişmesine yöneltmesi ve bu konulara yoğunlaşması ile yükselecektir.

928-479-2-6

Cumhuriyet'in mevcudiyet ve metanetini, milletin yüksek menfaatini, içte ve dışta herhangi bir kötü niyete karşı, her an müdafaaya hazır bulunarak, dışta dostluklara ve barışçı çalışmalara yardımcı ve içte vatandaşların güvenlik içinde çalışması ve gelişmesini sağlamak yeni çalışma döneminde de gerçekleştirmeye çalışacağımız asıl gayedir.

Bu amaçla, Büyük Millet Meclisini bekleyen yeni görevlerin de çok açık olmakla birlikte

928-479-2-7

ne derece geniş olduğuna temas etmiş oluyorum.

Sayın üyeler,

Büyük Millet Meclisi, Türk milletinin yüzyıllar süren arayışının bir özeti ve onun kendi kendini yönetme bilincinin canlı bir örneğidir.

Türk milleti, yazgısını Büyük Millet Meclisinin kifayetli ve vatansever eline emanet ettiği günden başlayarak karanlıkları sıyırıp kaldırmış ve ümitleri boğan acılardan, milletlerin gözlerini

928-479-2-8

kamaştıran güneşler ve zaferler çıkarmıştır.

Büyük Millet Meclisinin üçüncü dönem yasama yılının, sizlerin çabalarıyla, Türk milletine yaraşan ve uygun olan çalışmaların önemli bir aşamasını daha gerçekleştireceğine sarsılmaz güvenimiz vardır.

Geleceğe, bakışlarımız bu güven ile dolu olarak, Büyük Millet Meclisinin saygıdeğer üyelerini selamlar ve

928-479-2-9

naçiz bir ferdi olmakla gurur duyduğum büyük Türk milletine mutluluklar ve ona hepimiz için güzide hizmetler temenni ederim.

C. MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN TBMM'NİN ÜÇÜNCÜ DÖNEM AÇIŞ YILI KONUŞMASINI İÇEREN NOT DEFTERİNİN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARIMI (928-479-7)

928-479-7

1) Cumartesi günü gazinoya karar vereceğiz.

2) Köşk ihalesi. Gazino.

3) Ağıl meselesi. Birini seçme. Tahsin Bey. Nafiz Bey'e ihale.

4) Park. Şimdilik sizin planınızla derhâl başlanacak.

5) ... Behiç Bey'le

7) Şef, oldu evi, Nafiz Bey.

928-479-7-1

(1)

Büyük Millet Meclisinin Saygıdeğer Üyeleri,

Türkiye cumhurbaşkanlığına ikinci defa seçilmekten kıvanç duyuyorum. Büyük bir milletin fazilet, istikamet ve uygun niteliklerini belirleyen cumhurbaşkanlığının, benden ne kadar ağır ve ciddi görevler beklediğini bütün yüreğim ve vicdanımla anlıyorum.

928-479-7-2

(2)

Büyük milletimizin, geçen yıllardaki mütevazı fakat millet yararına olan çalışmalarımızı yiğit ve onurlu bir biçimde övgüye değer bulan ve cesaret verici bir anlam taşıyan bu güvenini devlet ve milletime pek çok hizmetler yaparak ödemeye çalışacağım. Her şeyden önce, büyük Türk milletine borçlu olduğum sonsuz teşekkürlerimi, onun Büyük Meclisine hitap ederken söylediğim minnet ve şükran sözleri ile belirtmeyi kutsal bir görev olarak kabul ederim.

928-479-7-3

(3)

Sayın üyeler,

İkinci kez cumhurbaşkanlığı dönemine erişmekten duyduğum onur, özellikle Cumhuriyet'in mutluluğa ve yükselmeye aday yeni bir döneme kavuşmasından kaynaklanmaktadır. Bağımsızlık, milliyetçilik ve başarı temellerinden doğan ve gelişen Cumhuriyet, dört yıl kararlı reformları ve gelişmesi ile ne kadar sağlam kurallara dayandığını ve aziz Türk milletinin nasıl candan aradığı bir yönetim biçimi olduğunu ...

Ç. MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN, AFGAN KRALI AMANULLAH HAN'IN ANKARA ZİYARETİ ONURUNA VERİLEN ZİYAFETTE YAPTIĞI KONUŞMAYI İÇEREN NOT DEFTERİNİN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARIMI (928-479-4)

928-479-4

Not:

1) Resmî dil Türkçe.

2) Ordusunu kurmak ve düzenlemek.

Çalışkan talebe, kurmay, teknik okullarında, birliklerimizde kurmay başkanlıklarında ve kışlalarda yüzlerce subay.

3) A- Bir Genelkurmay başkanı ve küçük bir kurmay heyeti

B- 3 kolordu kurulması esasına göre 3 kişi. Komutan ya da kurmay başkanı sıfatıyla.

C) Üst rütbeli olacak.

Hatıra - Ordu kurulması ve memleketin savunulması, seferberlik planları bu heyete bırakılacaktır.

[Yakup Han meselesi (?)

Abdülaziz Han

Askerî mecliste.]

928-479-4-1

Planlarını Kral isterse, bize göndertip incelettirir.

A) Kurmay heyeti başkanı

1- Harekât, seferberlik.

1- Eğitim ve öğretim.

1- İstihbarat.

3

1 Başkan

4

3 Kolordu

7

1 Harp Sanayisi için

8

Askerî Okullar Müdürü Naci Paşa

Diğer kişiler öğretmenlerdir.

Eğitim ve öğretim uygulamaları için

928-479-4-2

Subaylar lazım. Kendi subayları.

Afganistan'a özel bir taktik yapmalı.

K- Pilotları burada yetiştireceğiz.

Okul ve diğer gerekli malzemeler burada çoktur.

L- Teknik birlikler gerekli. Telsiz, helyosta ve bunun gibi.

M- (?) yetiştirmek lazım.

928-479-4-3

İnönü - Sakarya - Dumlupınar - Çanakkale.

Bu münasebetle birlikte yolculuk.

Fahrettin Paşa'yı davet.

Konferans tarzında hazırlık.

Gelirken İnönü ve Eskişehir'de uçakla karşılama. Gündüz.

İnönü'nü, Ankara'ya gelirken tarif.

928-479-4-4

İç isyanlar hakkında bilgiler. Bizdeki gizli isyanın ortaya çıkışı ve aldığımız önlemler.

Maddi, manevi tedbirler.

Bir konferans.

İran'a giderken, Rus sınırında Erzurum savaşları anlatılacak. Bu da şimdiden hazırlanacak.

Fahri Paşa Tahran'a kadar gidecek.

Afganistan'ın nişan ve diğer simgelerini bulayım.

928-479-4-5

Dış işlerinin düzenlenmesi için bir şef. Dış işleri bakanı olacaktır. İlk anda danışman.

İç örgütlenme ve düzenlemeler için Recep Bey.

Millî Eğitim Uzmanı Şakir Bey.

Ticaret ve ziraat.

Hukukçu, yerine göre kanun hazırlayabilecek kişi.

(?) gidecekler için

Çeşitli şubelerde çalıştırılmaları için buraya öğrenci veya

928-479-4-6

stajyer gönderecek (kendi bütçemizden.)

Meclisle yönetilen hükûmet.

Millet meclisi lazım.

Bağımsızlık ve Uygarlık Derneği.

Bir Afgan tarihi yapmak lazım.

928-479-4-7

Nutuk

(1)- Aynı safta

- Yani

(2)- Aynı sahnede devlet kurmada birbirini takip etme

(3)- Siyasi durumu.

- Memleketin doğal durumu.

(4)- Milletin zeki ve savaşçı olması.

(5)- Bugünkü dostluk ve kardeşlik.

(6)- Bunun gereklerini yapacağımızdan emin olabilir.

928-479-4-8

(Ülkü) Milliyeti; ...(?)

Dili; Türkçe.

Toplumsal hedef - Zamana uygun.

Genel ortak siyasi hedef. -

Asya Birliği.

Birinci safha -

İkinci ve ardından gelen safhalar.

Antlaşma görüntü amaçlı olarak yazılacak. Gerçek ortak hedef şimdilik sözlü olarak kararlaştırılan. Gizli mektuplarda hedefe

928-479-4-9

ulaştıran tedbirler.

Siyasi anlaşma.

Askerî sözleşme.

Ordusunu kurduktan, İran'la anlaştıktan ve durumunu düzelttikten sonra.

928-479-4-10

Gözden çıkmaz hayalin bir zaman ey ay yüzlü

Silsilede hayalinin hasretinden çok yüce

Ben ne anlardım aydınlıktan şu dünyada

Sevmeseydim senin gibi bir dünya güzelini.

928-479-4-28

Not:

1) Toplumlar, kendi içlerinde bulunan bireyler üzerinde etki ve emir verme yetkisine sahiptir.

Bir toplumun, zamanla kökleşmiş, örf, âdet, duygu ve algılamaları önemlidir. Toplumun bu vasıfları ve huyları, içinde bulunduğumuz yüzyıl medeniyetinin gereklerini kolaylıkla ve çabucak kabule uygun olmadığı takdirde; ilk anda akla gelen yol, tedbirli bir şekilde, okul ve diğer vasıtalarla ilim ve teknik alanında ilerleyerek fikirlerin aydınlatılmasına çalışmak ve zamanla amaca ulaşmak.

Yalnız bu metoda bağlı kalarak başarılı olmak isteyenler ya başarıyı yakalamakta çok geç kalmışlar ya da hiç başarılı olamayarak, bunu kabullenmek durumunda kalmışlardır.

Oysa milletler için zamanın beklemeye tahammülü yoktur.

928-479-4-27

Kral Hazretleri!

Türk milleti ve Cumhuriyet Hükûmeti ve ben, siz Sayın Kral ve Kraliçe Hazretleri'ni Türkiye'de görmekle çok sevinçli ve memnunuz.

Kâbil'den hareket ettiğiniz günden beri, sizin yolculuk safhalarınızı büyük ilgi ve övgü ile takip ediyor ve genel bir özlem ve hasretle

928-479-4-26

memleketimizi şereflendirmenizi bekliyorduk. Bugün kardeş Afgan milletini soylu ve değerli şahıslarında temsil eden öz kardeşim Kral Hazretleri'ni ve Saygıdeğer Kraliçe Hazretleri'ni Hükûmet merkezimiz olan Ankara'da, Türk milleti ve Türk devleti adına şahsen selamlamaktan mutluluk duyuyorum.

Saygıdeğer konuklar,

Afgan milleti ile kökeni Orta Asya olan atalarımız arasındaki ilişkiler ve kardeşlik bağları çok eskidir. Tarihin silinmez sayfaları o ilişkilerin sonsuz hatıralarıyla doludur.

İki eski ve kahraman

928-479-4-25

milletin bugünkü çocukları, bizler uyanıklık vesilesi olan o sayfaları büyük ilgi ile düşünmeliyiz! Orada Afgan milleti ile Türk milletinin bir safta yan yana, aynı hedefe yürüdüğü ve ortak şan ve zaferler kazandığı görülecektir. Tarihin o ölümsüz kayıtları bize kardeşlik duygularını ve bağlarını kıymetli bir ortak miras

928-479-4-24

olarak bırakmış olan Afganlı ve Türk büyük babalarımızın, bugünkü siyasi sınırlarımızın dışındaki sahalarda da devletler kurmakta birbirlerinin yolundan gittiklerini göstermektedir.

İşte bugünkü Afgan ve Türk milletleri sayısız asırların ve büyük kıtaların içine hatıralar ve gelenekler salan büyük milletlerin çocuklarıdır.

Sevgili dostumuz Kral Hazretleri!

Tarihin ne garip tecellileri, dünya olaylarının ne manidar tesadüf ve benzerlikleri vardır. Siz sayın Kral 1919'da kahraman Afgan milletinin başında olarak Asya'nın ortasında bağımsızlık için mücadeleye atılırken, biz de aynı tarihte burada Avrupa'nın doğusunda,

928-479-4-23

bütün medeni dünyanın gözü önünde bağımsızlık ve özgürlüğümüze vurulan darbelere göğüslerimizi siper ederek, dövüşüyorduk.

Size ve bize çektirilen bunca acı ve sıkıntılardan bahsetmeye gerek yoktur. Yalnız, bağımsızlık ve özgürlük aşığı milletler için, o ıstırap anları, o ıstırap sebepleri, uyanıklık vesilesi olmak üzere her zaman hatırlanmalıdır.

928-479-4-22

İstiklal ve hürriyetlerini, her ne pahasına ve her ne karşılığında olursa olsun, zarar görmesini ve kısıtlanmasını hiçbir zaman hoş görmemek, istiklal ve hürriyetlerini tam anlamıyla dokunulmaz kılmak ve bunun için gerekirse son ferdinin son damla kanını akıtarak insanlık tarihini şanlı bir örnek ile süslemek! İşte, istiklal ve hürriyetin gerçek anlamını, içerdiği manasını, yüksek kıymetini özümsemiş milletler için asıl ve yaşamsal

928-479-4-21

prensip. Ancak bu prensip uğrunda her türlü fedakârlığı, her an, yapmaya hazır ve bunun için yeterli güce sahip bulunan milletlerdir ki çağdaş dünyanın hürmet ve saygısına layık bir toplum olarak kabul edilebilirler.

Afgan milleti ve Türk milleti, bu iki kardeş millet, bu prensibin gerçek uygulayıcıları olduklarını fiilen ispat ettiler.

Afgan milleti ile Türk milletinin tarihî olan kardeşlik bağlarını

928-479-4-20

güçlendiren başlıca sebebi de her iki milletin, şerefli varlıkları ve yüksek ülküleri için istiklal ve hürriyet prensibine aynı kuvvet ve imanla sarılmalarında aramalıdır.

İstiklal ve itibarını dünyaya tanıtmak vasfı ve gücüne sahip olan milletlerin, uygarlık yolunda da hızlı ve başarılı adımlarla ilerlemek

928-479-4-19

yetenekleri kabul edilmelidir.

Gerçi bir toplumun zamanla kökleşmiş örf, âdet, duygu ve düşünceleri önemlidir. Bu itibarla, toplumlar, girişimci bireyler üzerinde âdeta amir ve hâkim bir etki yaparlar. Fakat doğal yetenek ve hüneri ile gelişme ve yükselmeyi elde etmiş milletler, medeniyetin bugünkü gelişmelerinden etkilenmiş aydın çocukların, yol göstericiliği ile geçmişte kaçırdıkları fırsatların meydana getirdiği gecikmeleri telafi çaresini bulmakta gecikmezler.

Bu hususta, topluma iyi örnek olmanın etkili ve yararlı olduğunda şüphe yoktur.

928-479-4-18

Saygıdeğer Kral Hazretleri!

Bu münasebetle, oldukça sevinç ve takdir ile takip ve görmekte olduğum bir gerçeği arz etmeme izin vermenizi rica ederim. Sayın Kral Hazretleri, siz soylu Afgan milletinin başına geçer geçmez, yalnız millet ve memleketinize tam bağımsızlığı kazandırmakla yetinmediniz. O güzel ve bereketli memleketinizde zamanın yıktığı bayındır yerleri bugünün gelişmeleriyle uygun

928-479-4-17

bir şekilde canlandırmaya ve yükseltmeye başladınız. Devletinizin kuruluşlarını düzenlediniz.

Cesur ve kahraman ordunuzu yeniden düzene koydunuz. Eğitim alanında önemli adımlar attınız. Toplumsal yaşamda gözle görülür atılımlar gerçekleştirdiniz.

Bütün bu bilinçli faaliyetler ülkenizin ve milletinizin bayındırlık ve

928-479-4-16

uygarlık alanında layık olduğu yüksek mevkiye çıkmasının fazla zaman almayacağına kefildir.

Kral Hazretleri!

Uygar ve yenilikçi iyileştirmeler yolundaki çalışmalarınızın ne kadar huzur ve dinginlik gerektirdiğini takdir eder ve bunu başarmanızı içtenlikle dilerim.

Gerçi Afganistan'ın coğrafi durumu ve bu sebeple devletinizin siyasi şartları önemli, ciddi ve naziktir.

928-479-4-15

Gerçi tarih bu önem ve nezaketin içinde bulunulan şartlar ve durumlar ne olursa olsun bir an bile gözden uzak tutulmamasını gerektirir. -Hatta şüphe ve tereddüt ile!-

Fakat, hemen arkasından söylemeliyim ki Afganistan'ın

928-479-4-14

çetin ve sert doğası ve Hindukuş Dağları ile Afgan milletinin müspet zekâ, cesaret ve kahramanlığı ve özellikle de Afgan Devleti'nin seçkin Kralı'nın yüksek şahsiyeti her ihtimalin karşısında kesinlik ve kudretle yükselen bir abidedir.

Biz bunu biliyoruz ve içtenlikle takdir ediyoruz.

Kral Hazretleri, sizi, milletinizi ve memleketinizi gerçekten seven Türk milletinin reisi olarak, samimiyetle arz ederim ki Afganistan'ın maddi ve manevi açıdan ilerlemesi ve yükselmesi yolundaki girişimlerinizin kısa zamanda sonuçlanmış olduğunu görmek bizim başlıca dileğimizdir. Başarınızın kesin olduğuna inancımız tamdır.

928-479-4-13

Bu hususta bir kardeş millete doğal olarak düşen görev ve yükümlülükleri, Türk Devleti gücü oranında, yerine getirmek için acele etmektedir.

928-479-4-12

Afganistan'ın kıymetli Kralı Amanullah Hazretleri,

Geleceğin yüksek ufuklarında doğmaya başlayan güneş, asırlardan beri ıstırap çeken milletlerin talihidir!

Bu talihin, artık bir daha siyah bulutlara bürünmemesi, milletlerin

928-479-4-11

ve onların önderlerinin gayretle çalışmasına ve fedakarlığına bağlıdır.

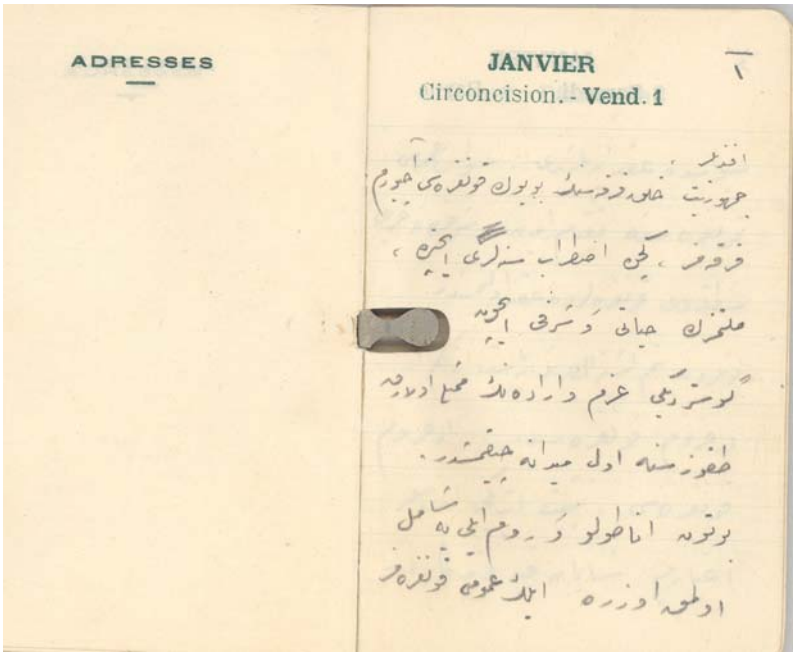
Afgan Devleti'nin ve Güçlü Kralı'nın ve Saygıdeğer Kraliçe Hazretleri'nin geleceği parlak olsun.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN CUMHURİYET HALK FIRKASININ İKİNCİ BÜYÜK KONGRESİ AÇIŞ KONUŞMASI, İKİNCİ KEZ CUMHURBAŞKANLIĞINA SEÇİLMESİ NEDENİYLE TBMM'DE YAPTIĞI KONUŞMA, TBMM'NİN ÜÇÜNCÜ DÖNEM AÇIŞ YILI KONUŞMASI VE AFGAN KRALI AMANULLAH HAN'IN ANKARA ZİYARETİ ONURUNA VERİLEN ZİYAFETTE YAPTIĞI KONUŞMAYI İÇEREN NOT DEFTERLERİNİN ÖZGÜN METİNLERİ VE ÇEVİRİM YAZILARI

(928-479-5, 928-479-2, 928-479-7, 928-479-4)

A. MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN CUMHURİYET HALK FIRKASININ İKİNCİ BÜYÜK KONGRESİ AÇIŞ KONUŞMASINI İÇEREN NOT DEFTERİNİN ÖZGÜN METNİ VE ÇEVİRİM YAZISI (928-479-5)

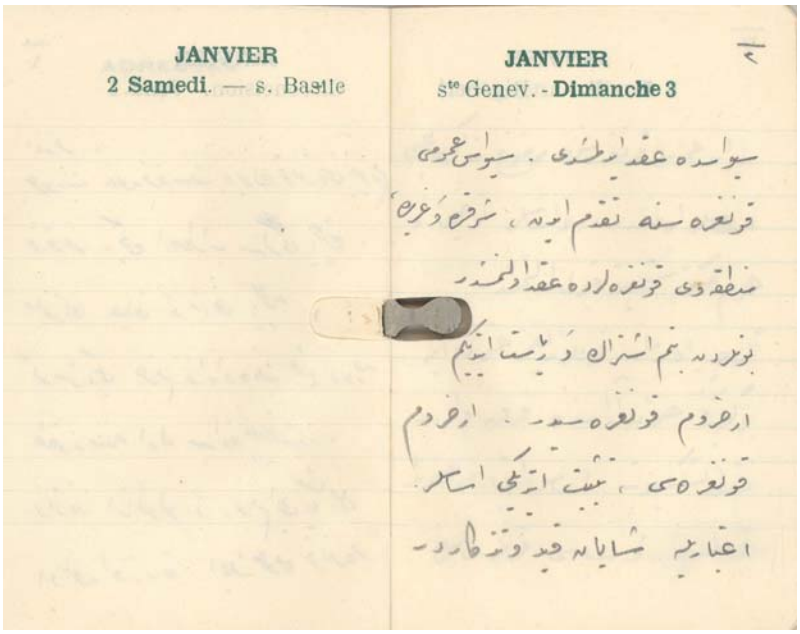
928-479-5

928-479-5

1

Efendiler,

Cumhûriyyet Halk Fırkasının büyük kongresini açıyorum. Fırkamız, geçen ıztırâb seneleri içinde, milletimizin hayâtı ve şerefi için gösterdiği azm ve irâdenin mümessili olarak dokuz sene evvel meydâna çıkmışdır. Bütün Anadolu ve Rumeli'ye şâmil olmak üzere ilk umûmî kongremiz

JANVIER
2 Samedi. — s. Basile

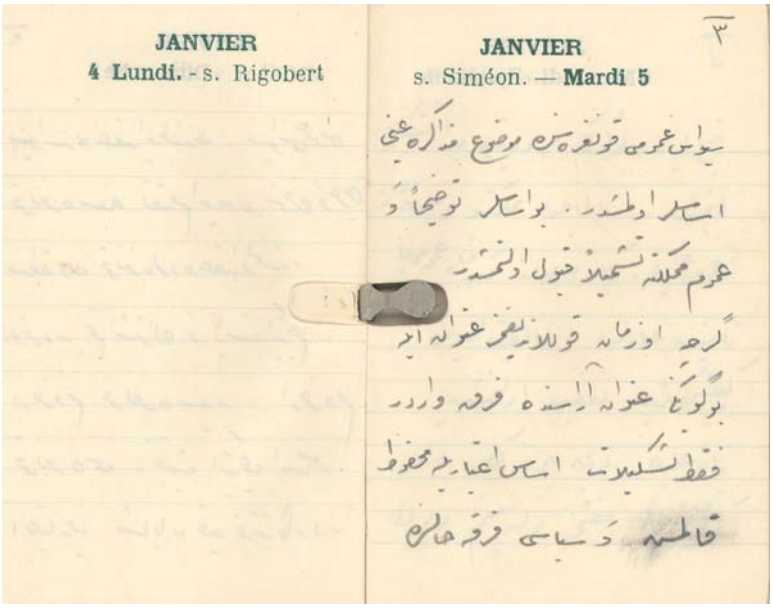
JANVIER
ste Genev. - Dimanche 3

سیواسده عقد ایلدی . سیواس عمومی
قونغره سنه تقدم ایده ، شرقی دعوت
منعقدی قونغره اوده عقد المنعقد
بونوده بم اشتراک ده بلشتانیم
ارخدم قونغره سعد . ارخدم
قونغره سی ، بیت اتیکی استار
اغبابیم شایانه قید و تذکاردر

928-479-5-1

Sivas'da akd edilmişdi. Sivas Umûmî Kongresi'ne takaddüm eden, şarkda ve garbda, mıntakavî kongreler de akd olunmuşdur.

Bunlardan benim iştirâk ve riyâset etdiğim Erzurum Kongresi'dir. Erzurum Kongresi, tesbît etdiği esâslar i'tibâriyle şâyân-ı kayd ve tezkârdır.

JANVIER
4 Lundi. - s. Rigobert

JANVIER
s. Siméon. — Mardi 5

۳

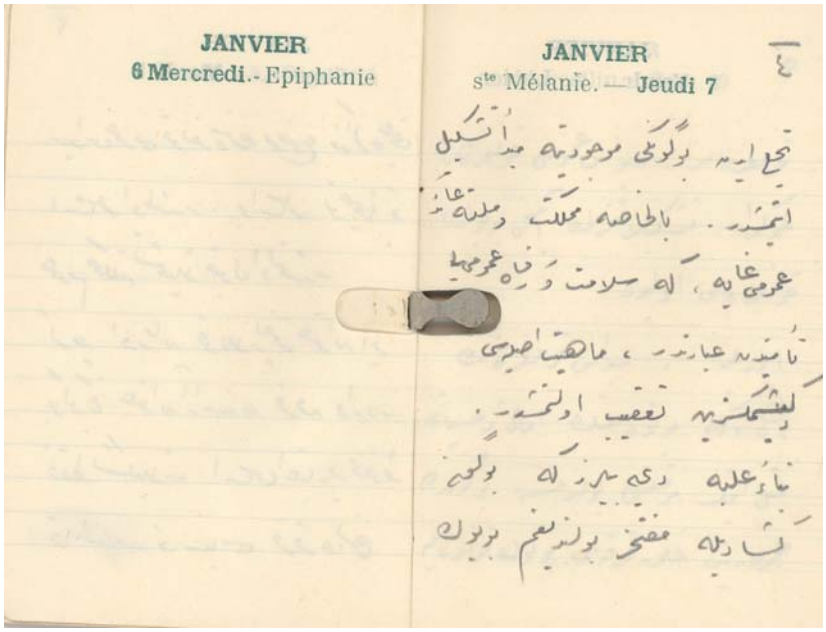
928-479-5-2

928-479-5-2

3

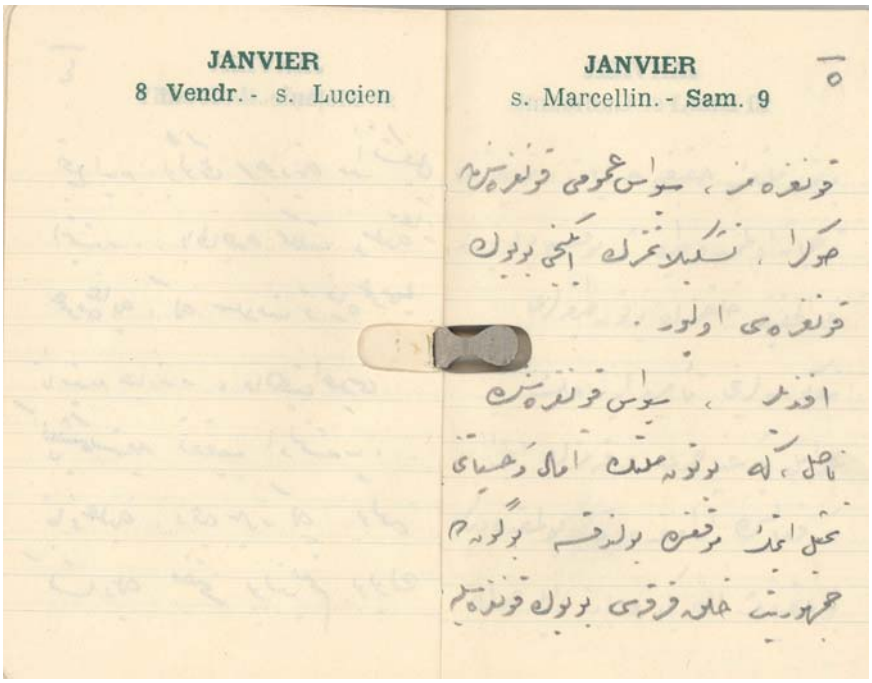
Sivas Umûmî Kongresi'nde mevzû'-ı müzâkere aynı esâslar olmuşdur. Bu esâslar tavzîhan ve umûm memlekete teşmîlen kabûl olunmuşdur.

Gerçi o zaman kullandığımız unvân ile bugünkü unvân arasında fark vardır. Fakat teşkîlât esâs i'tibâriyle mahfûz kalmış ve siyâsî fırka hâlinde

928-479-5-3

tecellî eden bugünkü mevcûdiyyete mebde' teşkîl etmişdir. Bi-l-hâssa memleket ve millete âid umûmî gaye, ki selâmet ve refâh-ı umûmîyi te'mînden ibâretdir, mâhiyyet-i asliyyesi değişmeksizin ta'kib olunmuşdur. Binâen aleyh diyebiliriz ki bugün güşâdıyla müftehir bulunduğum büyük

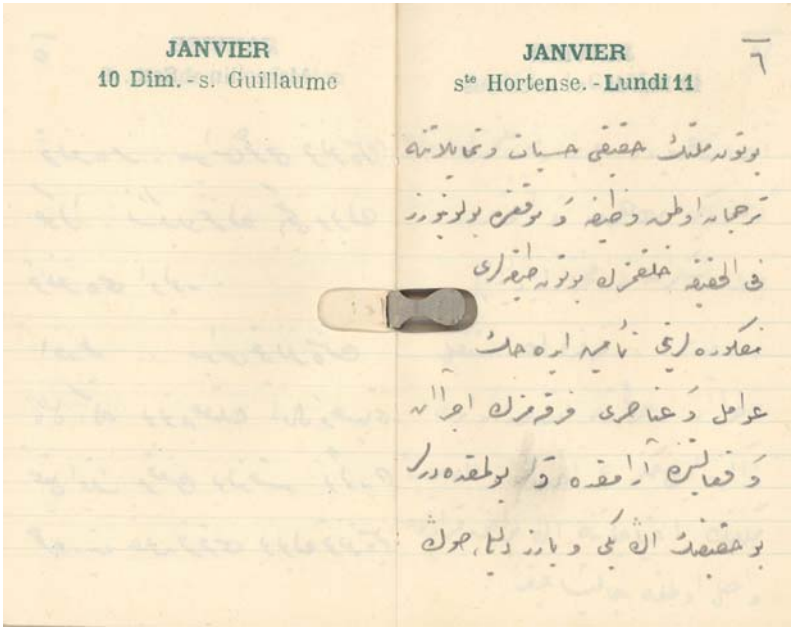
928-479-5-4

928-479-5-4

5

kongremiz Sivas Umûmî Kongresi'nden sonra, teşkîlâtımızın ikinci büyük kongresi oluyor.

Efendiler, Sivas Kongresi'nde nasıl, ki bütün milletin âmâl ve hissiyyâtını temsîl etmek mevkiinde bulunduksa bugün de Cumhûriyyet Halk Fırkası Büyük Kongresi'yle

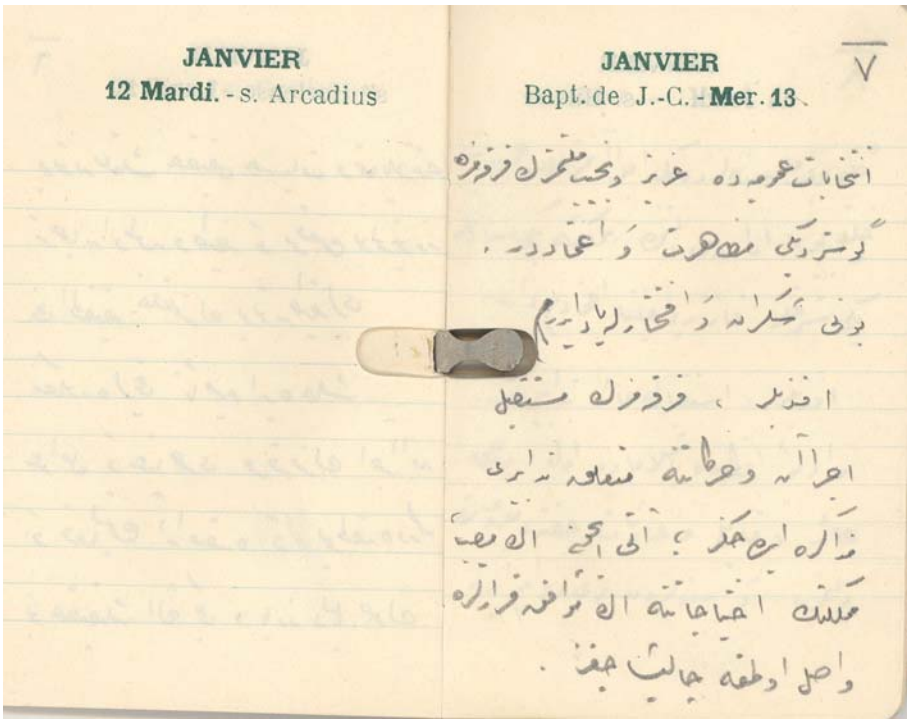
928-479-5-5

928-479-5-5

6

bütün milletin hakikî hissiyyât ve temâyülâtına tercümân olmak vazîfe ve mevkiinde bulunuyoruz.

Fi-l-hakika halkımızın bütün tabakaları mefkûrelerini te'mîn edecek avâmil ve anâsırı fırkamızın icrâât ve fa'âliyyetinde aramakda ve bulmakdadırlar. Bu hakikatin en yeni ve bâriz delîli, son

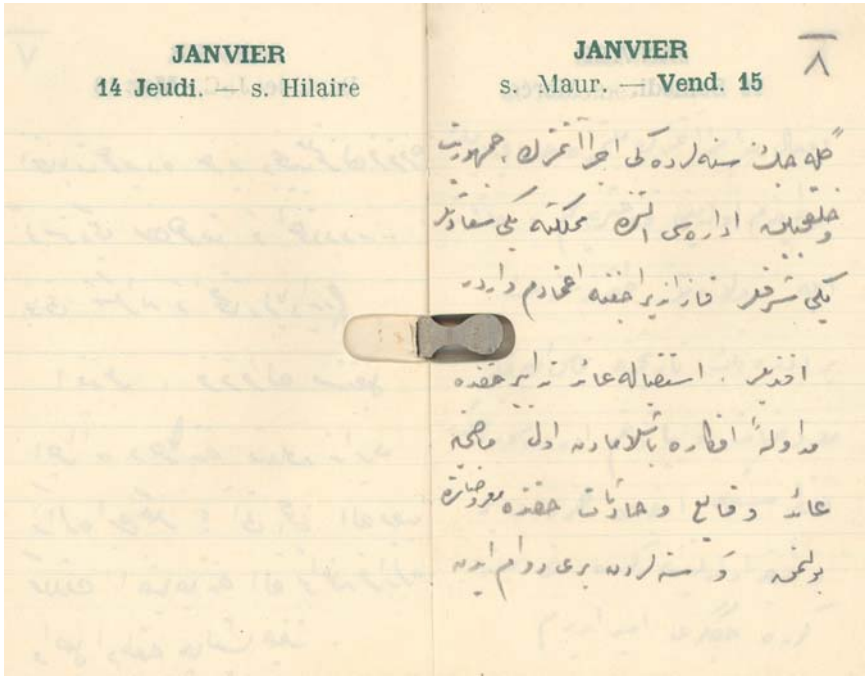
928-479-5-6

928-479-5-6

7

intihâbât-ı umûmîyede azîz ve necîb milletimizin fırkamıza gösterdiği müzâheret ve i'timâddır. Bunu şükrân ve iftihârla yâd ederim.

Efendiler, fırkamızın müstakbel icrâât ve harekâtına müteallik tedâbîri müzâkere edeceğiz; âtî için en musîb, memleketin ihtiyâcâtına en muvâfık karârlara vâsıl olmaya çalışacağız.

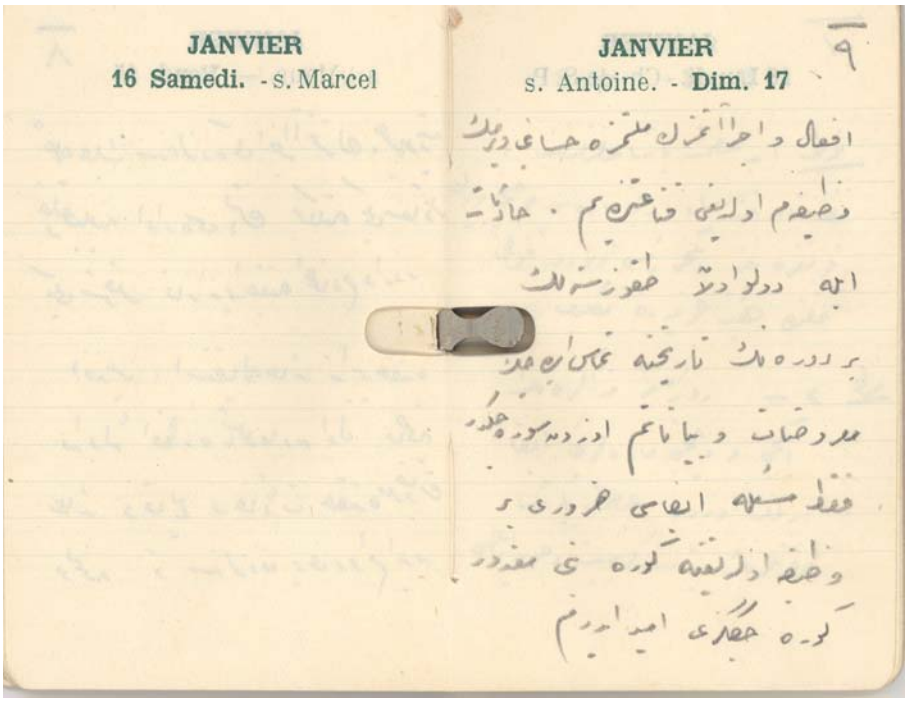
928-479-5-7

928-479-5-7

8

Gelecek senelerdeki icrâât̂ımızın, cumhûriyyet ve halkcılık idâresi altında memlekete yeni saâdetler yeni şerefler kazandıracağına i'timâdım vardır.

Efendiler, istikbâle âid tedâbîr hakkında müdâvele-i efkâra başlamadan evvel mâzîye âid vakayi' ve hâdisât hakkında ma'rûzâtda bulunmak ve senelerden beri devâm eden

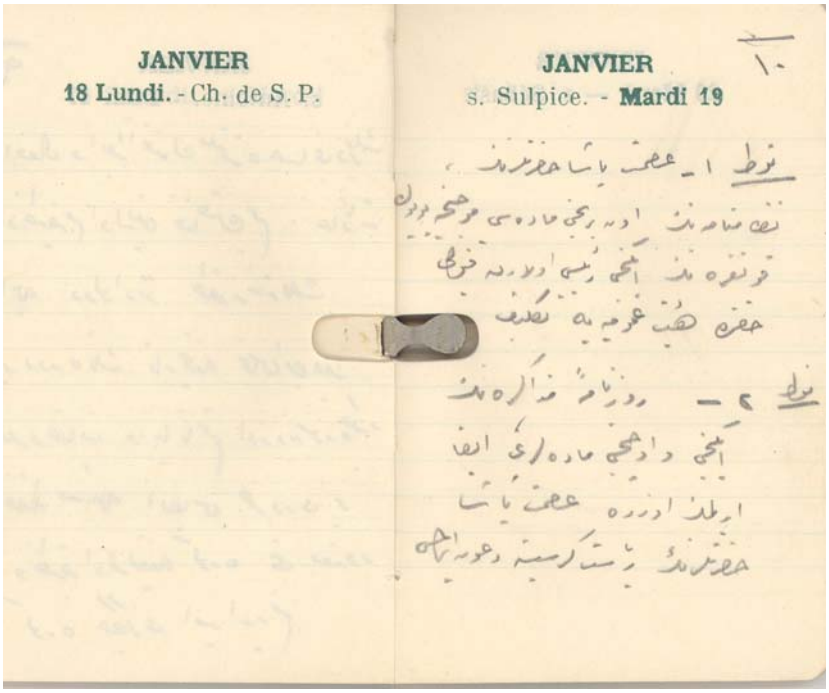

928-479-5-8

928-479-5-8

9

ef'âl ve icrâât ımızın milletimize hesâbını vermek vazîfem olduğu kanâatindeyim. Hâdisât ile dolu olan dokuz senelik bir devrenin târihine temas edecek ma'rûzât ve beyânâtım uzun sürecekdir. Fakat mes'ele îfâsı zarûrî bir vazîfe olduğuna göre beni ma'zûr göreceğinizi ümîd ederim.

928-479-5-9

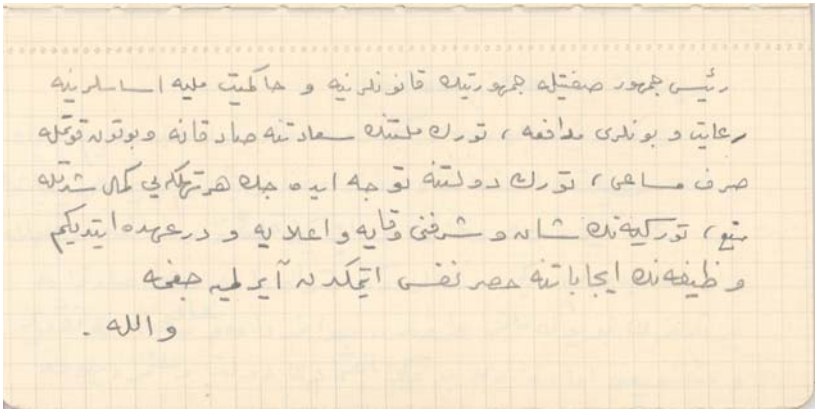
928-479-5-9

10

Not 1. İsmet Paşa Hazretlerinin, nizâm-nâmenin on birinci mâddesi mûcibince büyük kongrenin ikinci reîsi olarak kabûlü hakkında hey'et-i umûmiyyeye teklîf

Not 2. Rûz-nâme-i müzâkerenin ikinci ve üçüncü mâddeleri îfâ edilmek üzere İsmet Paşa Hazretlerinin riyâset kürsüsüne da'vet edilmesi.

B. MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN, İKİNCİ KEZ TBMM'DE YAPTIĞI KONUŞMASINI İÇEREN NOT DEFTERİNİN ÖZGÜN METNİ VE ÇEVİRİM YAZISI (928-479-2)

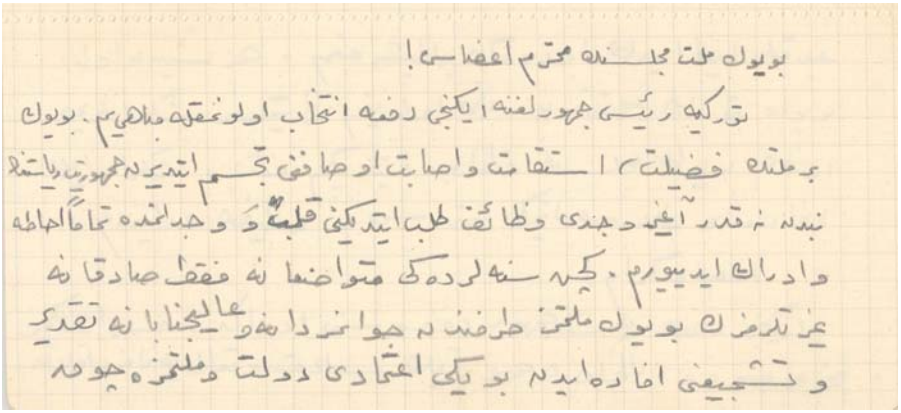

928-479-2-1

928-479-2-1

Reîs-i cumhûr sıfatıyla Cumhûriyyetin kanûnlarına ve hâkimiyyet-i milliyye esâslarına riâyet ve bunları müdâfaa, Türk milletinin saâdetine sâdıkane ve bütün kuvvetimle sarf-ı mesâî, Türk Devletine teveccüh edecek her tehlikeyi kemâl-i şiddetle men', Türkiye'nin şan ve şerefini vikaye ve i'lâya ve der-uhde etdiğim vazîfenin îcâbâtına hasr-ı nefs etmekden ayrılmayacağıma

Vallahi.

بویوک ملت مجلسنده محترم اعضاسی!

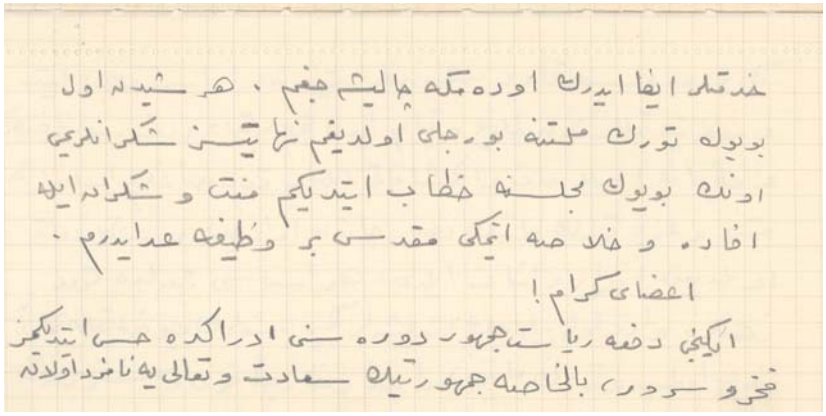
ترکیه ریئسی جمهورلغنه ایکنجی دفعه انتخاب اولونمقله مباهیم. بویوک
بر ملتک فضیلت، استقامت و اصابت اوصافی بجسم ایتدیرمه جمهوریت ریاستنه
نبده نه قدر آغیر وجدی وظائف طلب ایتدیکنی قلبًا و وجدانمده تماماً احاطه
و ادراک ایدیورم. بکره سنه لرده کی متواضعانه فقط صادقانه
عزتدرلک بویوک ملتمز طرفندن جوانمردانه و عالیجنابانه تقدیر
و تشجیعی افاده ایدرم بو یکی اعتمادی دولت و ملتمزه جوده

928-479-2-2

928-479-2-2

Büyük Millet Meclisinin Muhterem A'zâsı!

Türkiye Reîs-i cumhûrluğuna ikinci def'a intihâb olunmakla mübâhîyim. Büyük bir milletin fazîlet, istikamet ve isâbet-i evsâfını tecessüm etdiren Cumhûriyyet riyâsetinin benden ne kadar ağır ve ciddî vazâif taleb etdiğini kalb ve vicdânımda tamâmen ihâta ve idrâk ediyorum. Geçen senelerdeki mütevâzı-âne fakat sâdıkane gayretlerimizin büyük milletimiz tarafından civân-merdâne ve âlî-cenâb-âne takdîr ve teşcîini ifâde eden bu yeni i'timâdı devlet ve milletimize çok

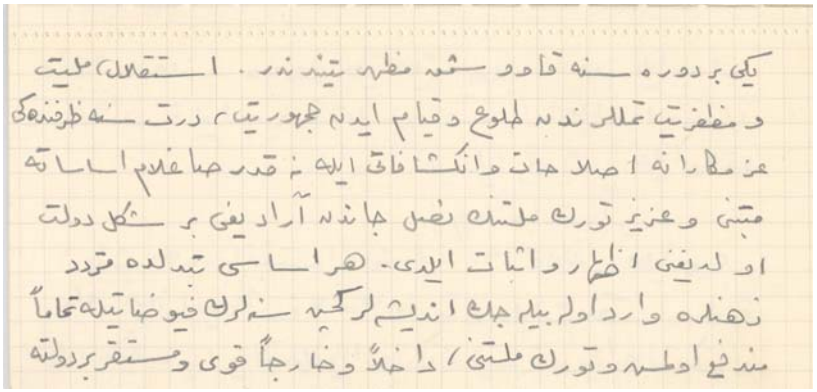

928-479-2-3

hidmetler îfâ’ ederek ödemeğe çalışacağım. Her şeyden evvel büyük Türk milletine borçlu olduğum nihâyetsiz şükrânlarımı onun Büyük Meclisine hitâb etdiğim minnet ve şükrân ile ifâde ve hulâsa etmeyi mukaddes bir vazîfe addederim.

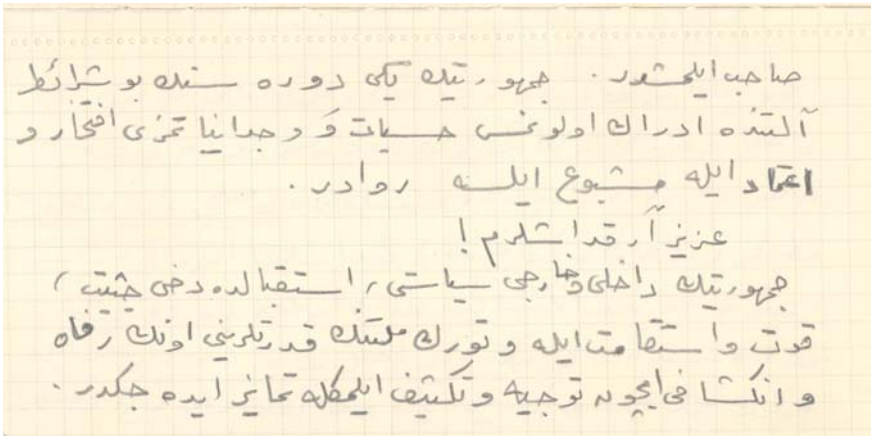
A’zâ-yı Kirâm!

İkinci def’a riyâset-i cumhûr devresini idrâkde hissetdiğimiz fahr u sürûr, bi-l-hâssa Cumhûriyyetin saâdet ve teâlîye nâm-zed olan

928-479-2-4

yeni bir devresine kavuşmak mazhariyyetindendir. İstiklâl, milliyyet ve muzafferiyyet temellerinden tulû' ve kıyâm eden Cumhûriyyet, dört sene zarfındaki azm-kârâne ıslahât ve inkişâfâtı ile ne kadar sağlam esâsâta mübtenî ve azîz Türk milletinin nasıl candan aradığı bir şekl-i devlet olduğunu izhâr ve isbât eyledi. Her esâsı tebeddülde müteredd id zihinlere vârid olabilecek endîşeler geçen senelerin füyûzâtıyla tamâmen mündefi' olmuş ve Türk milletini, dâhilen ve hâricen kavî ve müstakırr bir devlete

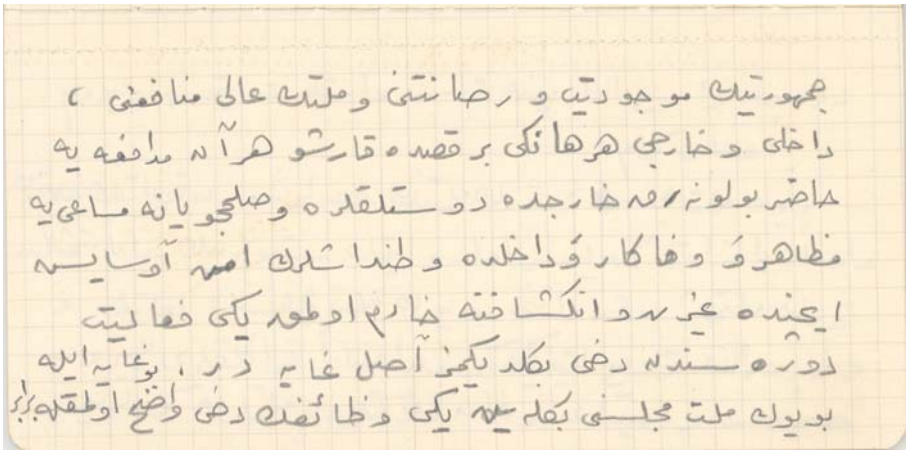
صاحب الیحشمدر. جمهوریتك یكی دوره سنده بو شرائط
آلتنده ادراك اولونمش حسیات و وجدانیاتمزی افتخار و
اعتماد ایله مشروع ایلمه رواردر.
عزیز آرقداشلرم!
جمهوریتك داخلی و خارجی سیاستی، استقباله دوغری جهتده
قوت و استقامت ایله و تورك ملتنك قدرتلرینی اونك رفاه
و انكشافی ایچون توجیه و تكثیف ایلمكله تمایز ایده جكدر.

928-479-2-5

sâhib eylemişdir. Cumhûriyyetin yeni devresinin bu şerâit altında idrâk olunması hissiyyât ve vicdâniyyâtımızı iftihâr ve i'timâd ile meşbû' eylese revâdır.

Azîz Arkadaşlarım!

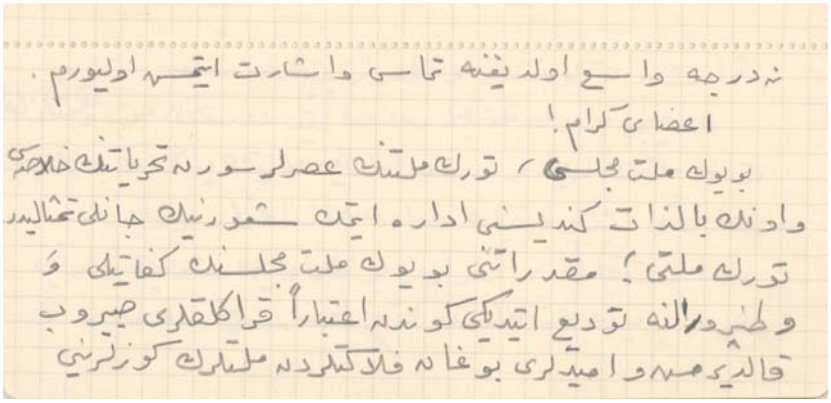
Cumhûriyyetin dâhilî ve hâricî siyâseti, istikbâlde dahi haysiyyet, kuvvet ve istikamet ile ve Türk milletinin kudretlerini onun refâh ve inkişâfı için tevcîh ve teksîf eylemekle temâyüz edecekdir.

928-479-2-6

928-479-2-6

Cumhûriyyetin mevcûdiyyet ve rasânetini ve milletin âlî menâfiini, dâhilî ve hâricî herhângi bir kasda karşı her an müdâfaaya hâzır bulunarak hâricde dostluklara ve sulh-cûyâne mesâîye müzâhir ve vefâ-kâr ve dâhilde vatan-dâşların emn ü âsâyiş içinde gayret ve inkişâfına hâdim olmak yeni fa'âliyyet devresinden dahi beklediğimiz asıl gayedir. Bu gaye ile Büyük Millet Meclisini bekleyen yeni vazâifin dahi vâzıh olmakla beraber

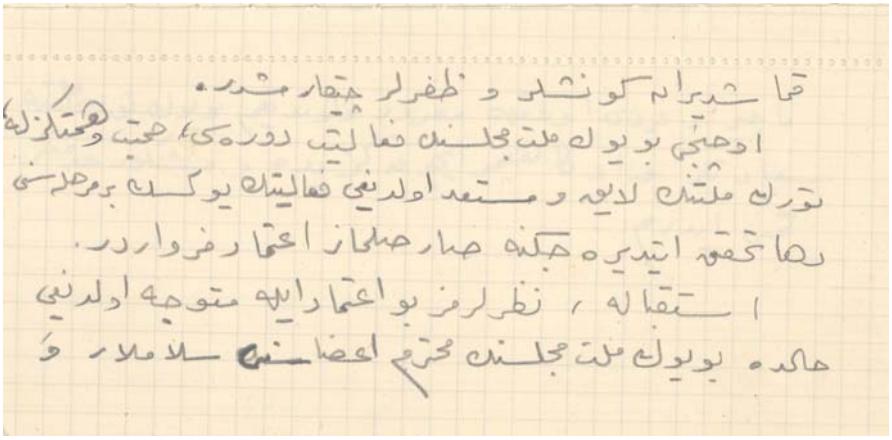
928-479-2-7

928-479-2-7

ne derece vâsi' olduğuna temas ve işâret etmiş oluyorum.

A'zâ-yı Kirâm!

Büyük Millet Meclisi, Türk milletinin asırlar süren taharriyyâtının hulâsası ve onun bi-z-zât kendisini idâre etmek şuûrunun canlı timsâlidir. Türk milleti; mukadderâtını Büyük Millet Meclisinin kifâyetli ve vatan-perver eline tevdî' etdiği günden i'tibâren karanlıkları sıyırıb kaldırmış ve ümîdleri boğan felâketlerden milletlerin gözlerini

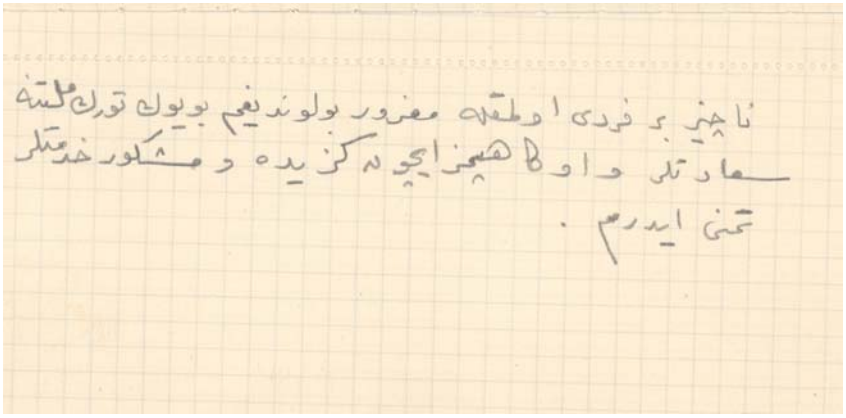

928-479-2-8

kamaşdıran güneşler ve zaferler çıkarmışdır.

Üçüncü Büyük Millet Meclisinin fa'âliyyet devresi, hamiyyet ve himmetinizle, Türk milletinin layık ve müstaidd olduğu fa'âliyyetin yüksek bir merhalesini daha tahakkuk etdireceğine sarsılmaz i'timâdımız vardır.

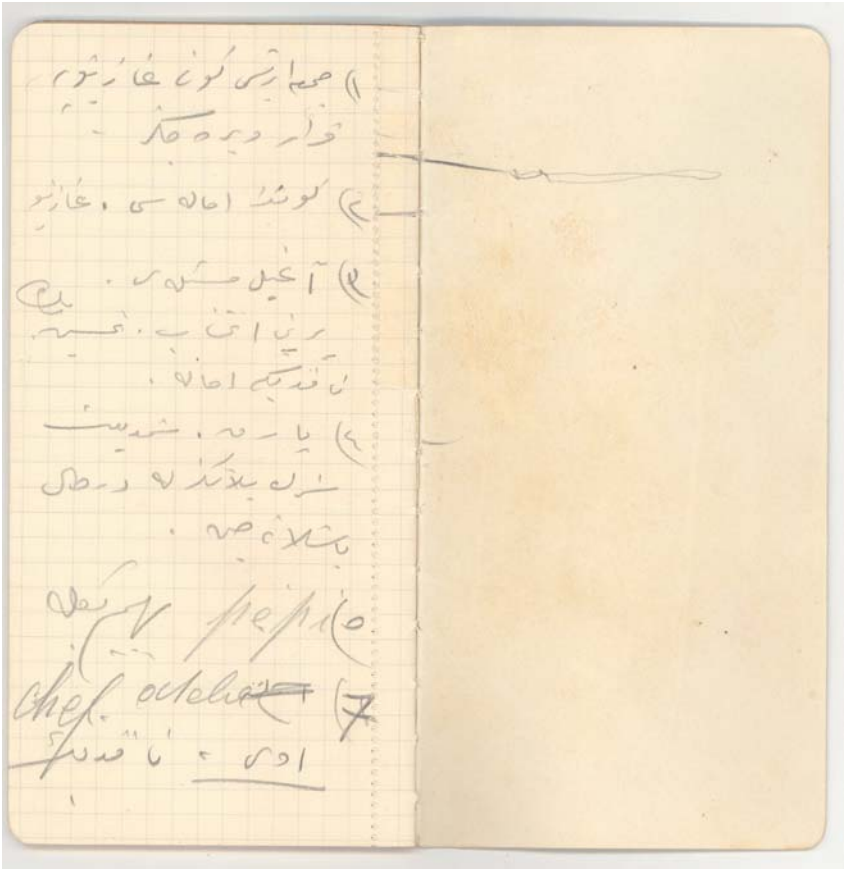
İstikbâle, nazarlarımız bu i'timâd ile müteveccih olduğu hâlde Büyük Millet Meclisinin muhterem a'zâsını selâmlar ve

ناچیز بر فردی اولمقله مغرور بولوندیغم بویوك تورك ملتنه
سعادتلی و او گا هیچ بر ایچون ه کز یده و مشکور خدمتلر
تمنی ایدرم .

928-479-2-9

nâ-çîz bir ferdi olmakla mağrûr bulunduğum büyük Türk milletine saâdetler ve ona hepimiz için güzîde ve meşkûr hidmetler temennî ederim.

C. MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN TBMM'NİN ÜÇÜNCÜ DÖNEM AÇIŞ YILI KONUŞMASINI İÇEREN NOT DEFTERİNİN ÖZGÜN METNİ VE ÇEVİRİM YAZISI (928-479-7)

928-479-7

928-479-7

1) Cumartesi günü gazinoya karâr vereceğiz.

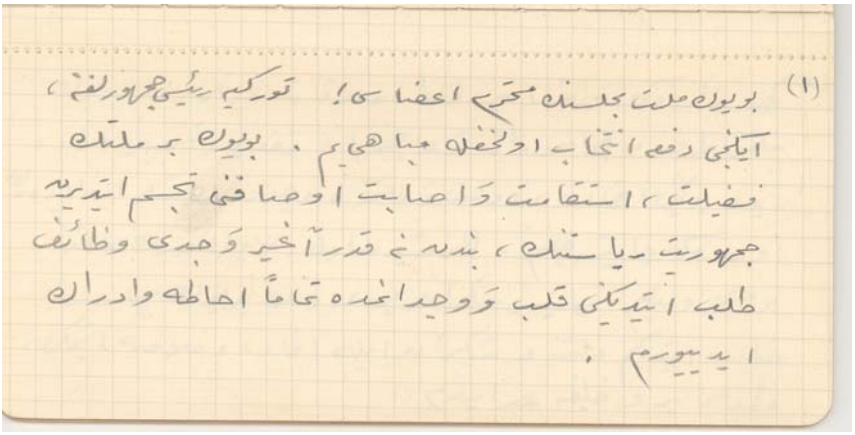
2) Köşk ihâlesi. Gazino.

3) Ağıl mes'elesi. Birini intihâb. Tahsin Bey. Nâfiz Beye ihâle.

4) Park. Şimdilik sizin plânınızla derhâl başlanacak.

5) ... Behiç Beyle

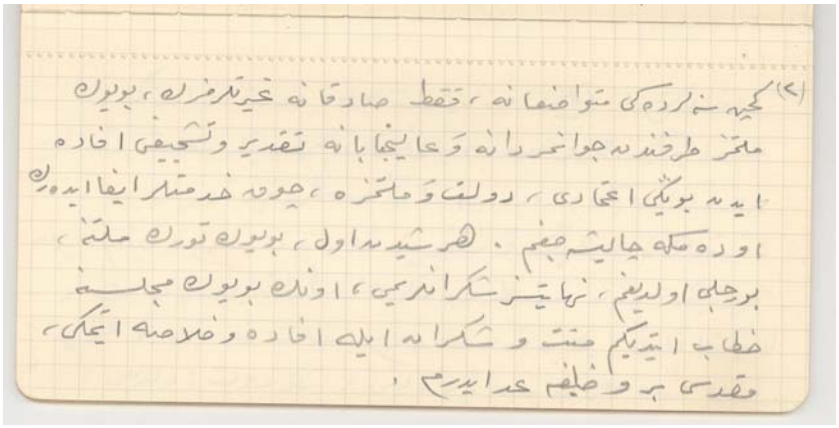
7) Chef, oldu evi, Nâfiz Bey.

(۱) بویوک ملت مجلسنک محترم اعضاسی! توركیه رئیسی جمهورلغنه، آیلغی دفعه انتخاب اولنمغه حیاهیم. بویوک بر ملتک فضیلت، استقامت و اصابت اوصافی تجسم ایدن جمهوریت ریاستنه، بنده نه قدر آغیر وجدی وظائف طلب ایدیکنی قلب و وجدانمده تماماً احاطه وادراك ایدیورم.

928-479-7-1

(1)

Büyük Millet Meclisinin muhterem a'zâsı! Türkiye Reîs-i Cumhûrluğuna, ikinci def'a intihâb olunmakla mübâhîyim. Büyük bir milletin fazîlet, istikamet ve isâbet-i evsâfını tecessüm etdiren Cumhûriyyet Riyâsetinin, benden ne kadar ağır ve ciddî vazâif taleb etdiğini kalb ve vicdânımda tamâmen ihâta ve idrâk ediyorum.

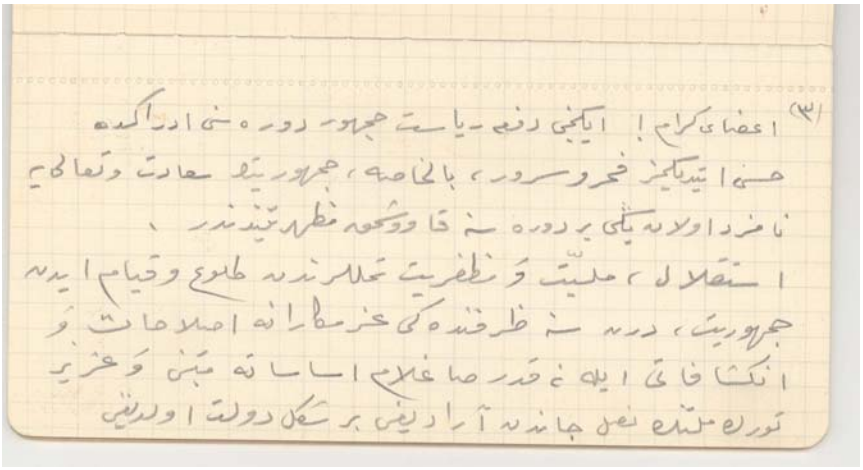

928-479-7-2

928-479-7-2

(2)

Geçen senelerdeki mütevâzı-âne, fakat sâdıkane gayretlerimizin, büyük milletimiz tarafından civân-merdâne ve âlî-cenâb-âne takdîr ve teşcîini ifâde eden bu yeni i'timâdı, devlet ve milletimize, çok hidmetler îfâ ederek ödemeğe çalışacağım. Her şeyden evvel, büyük Türk milletine, borçlu olduğum, nihâyetsiz şükrânlarımı, onun büyük Meclisine hitâb etdiğim minnet ve şükrân ile ifâde ve hulâsa etmeği, mukaddes bir vazîfe addederim.

928-479-7-3

928-479-7-3

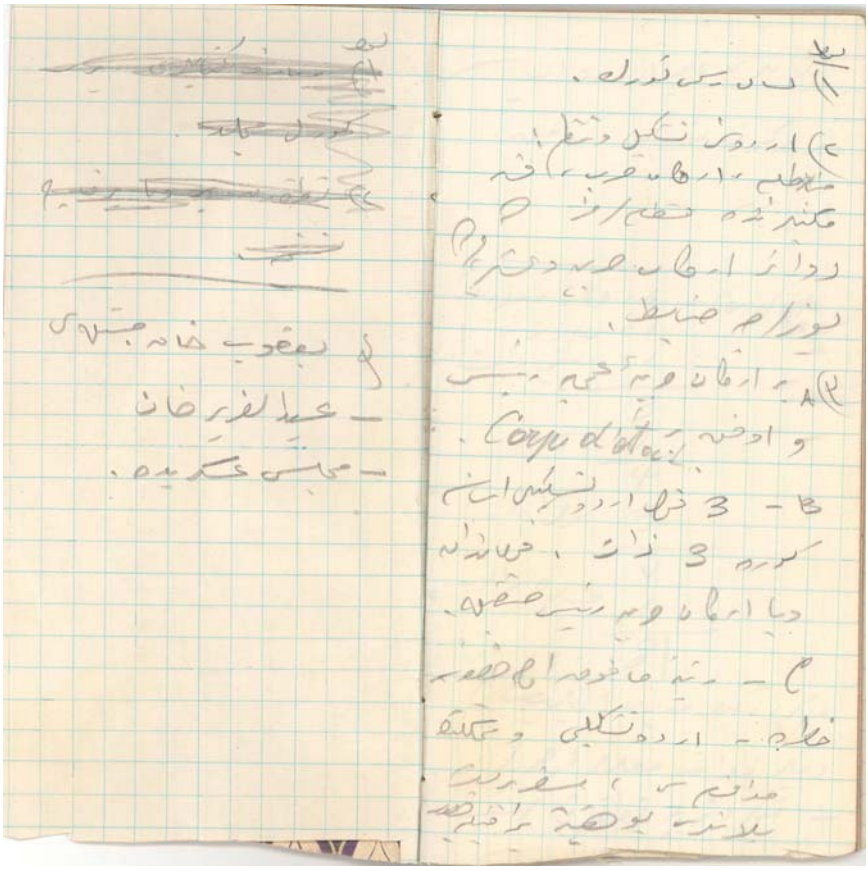
(3)

A'zâ-yı kirâm! İkinci def'a Riyâset-i Cumhûr devresini idrâkde hissetdiğimiz fahr ü sürûr, bi-l-hâssa, Cumhûriyyetin saâdet ve teâlîye nâmzed olan yeni bir devresine kavuşmak mazhariyyetindendir.

İstiklâl, milliyyet ve muzafferiyyet temellerinden tulû' ve kıyâm eden Cumhûriyyet, dört sene zarfındaki azm-kârâne ıslahât ve inkişâfâtı ile ne kadar sağlam esâsâta mübtenî ve azîz Türk milletinin nasıl cândan aradığı bir şekl-i devlet olduğunu*

* Atatürk'ün bu not defterinde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Üçüncü Dönem Birinci Açılış Yılı Konuşması'na ait notlarının tamamı kayıtlı değildir. Bahsi geçen konuşmaya ait notlarının tamamı "928-479-2" numaralı not defterinde kayıtlıdır.

Ç. MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN, AFGAN KRALI AMANULLAH HAN'IN ANKARA ZİYARETİ ONURUNA VERİLEN ZİYAFETTE YAPTIĞI KONUŞMAYI İÇEREN NOT DEFTERİNİN ÖZGÜN METNİ VE ÇEVİRİM YAZISI (928-479-4)

928-479-4

928-479-4

Not:

1) Lisân-ı resmî Türk.

2) Ordusunu teşkîl ve tanzîm:

Münir (?) talebe, erkân-ı harb, fen mekteblerinde kıt'alarımızda devâir-i erkân-ı harbiyye ve kışlalarda yüzlerce zâbit.

3) -A- Bir erkân-ı harbiyye-i umûmiyye reîsi ve ufak bir corps d'état.

B- 3 kolordu teşkîli esâsına göre 3 zât. Kumandan veya erkân-ı harbiyye reîsi sıfatıyla.

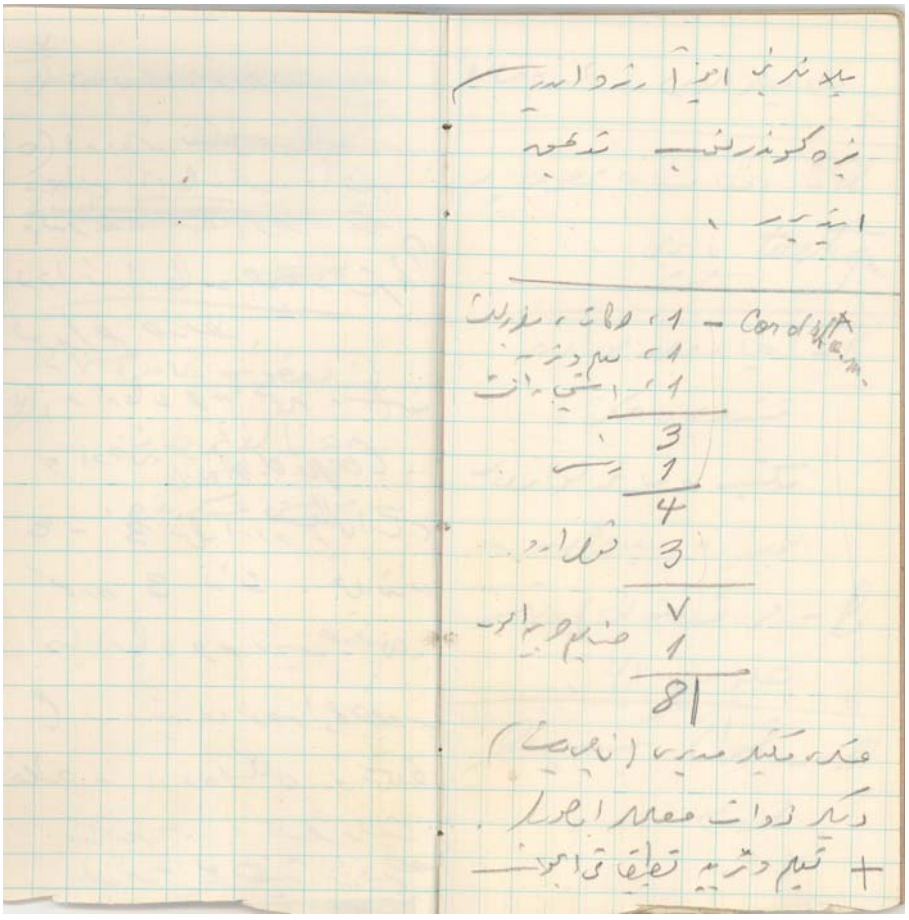
C) Rütbe mâ-fevk olacakdır.

Hâtıra - Ordu teşkîli ve memleketin müdâfaası, sefer-berlik plânları bu hey'ete bırakılacakdır.

{Ya'kub Han mes'elesi (?).

-Abdülaziz Han

-Meclis-i askerîde}

928-479-4-1

928-479-4-1

Plânlarını Emîr ârzû ederse bize göndertüb tedkik etdirir.

A) corps d'état-m.(majör)

1- Harekât, sefer-berlik

1- Ta'lîm ve terbiye

1- İstihbârât

3

1- Reis

4

3 Kolordu

7

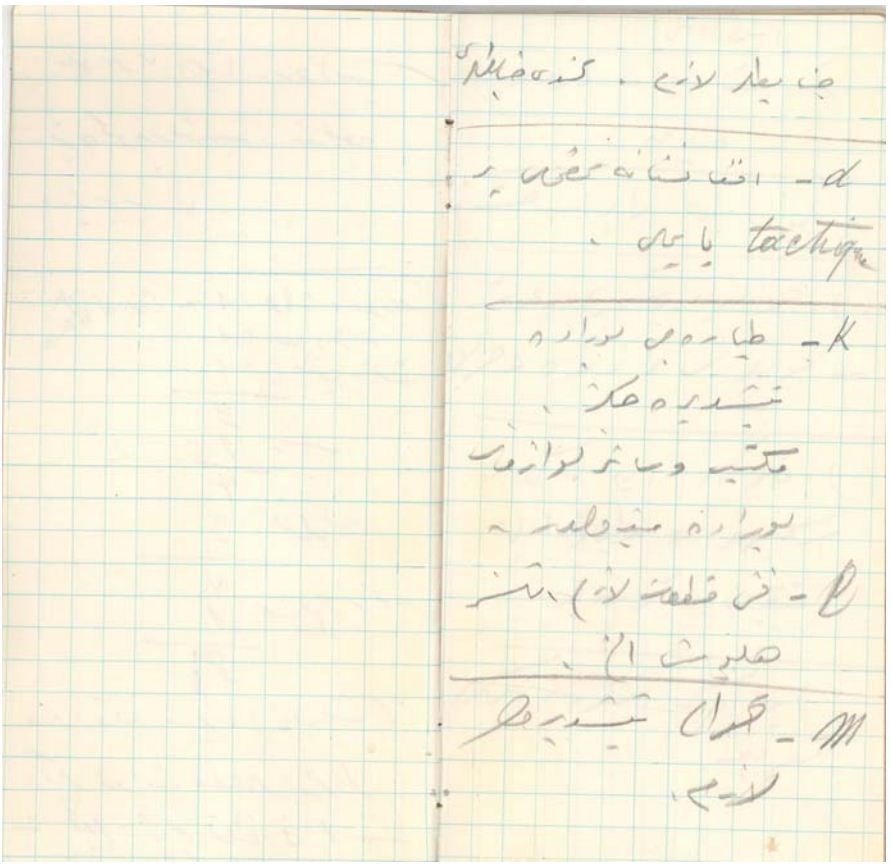
1- Sanâyi-i harbiyye için

8

Askerî Mektebler Müdîri (Naci Paşa)

Dîger zevât muallimler olurlar.

+ Ta'lîm ve terbiye tatbîkatı için

928-479-4-2

928-479-4-2

Zâbitler lâzım. Kendi zâbitleri

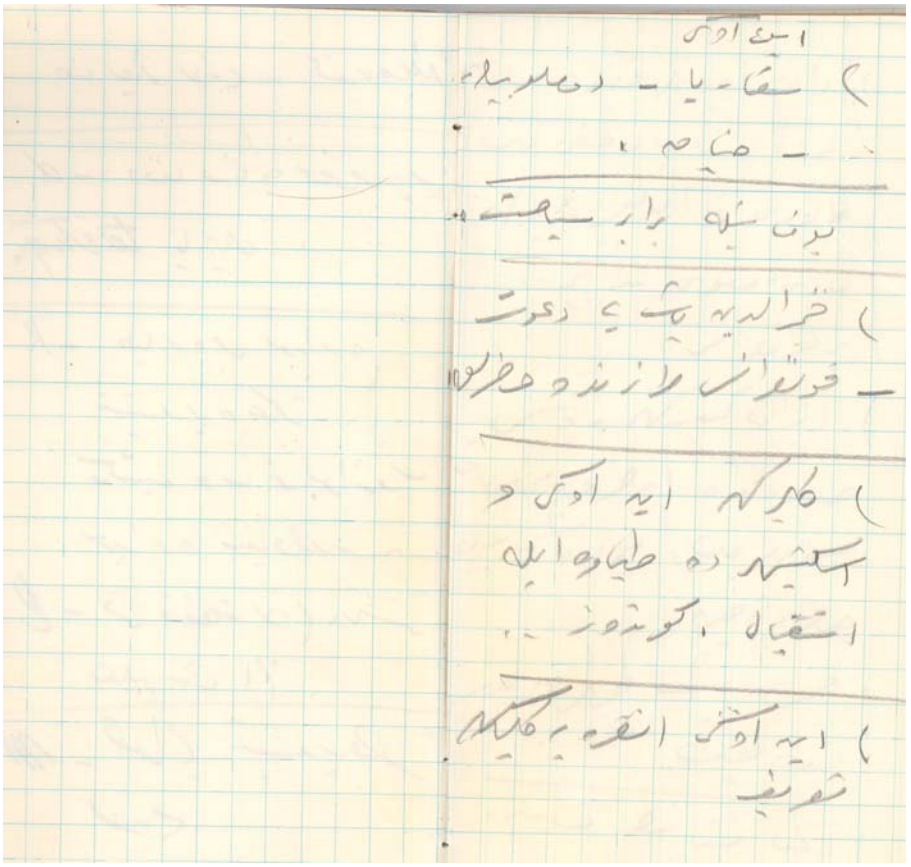
D- Afganistan'a mahsûs bir tactique yapmalı

K- Tayyâreci burada yetişdireceğiz.

Mekteb ve sâir levâzımât burada mebzûldür.

L- Fennî kıtaât lâzım. Telsiz helyosta ilh.

M- (?) yetişdirmek lâzım.

928-479-4-3

928-479-4-3

İnönü - Sakarya - Dumlupınar - Çanak.

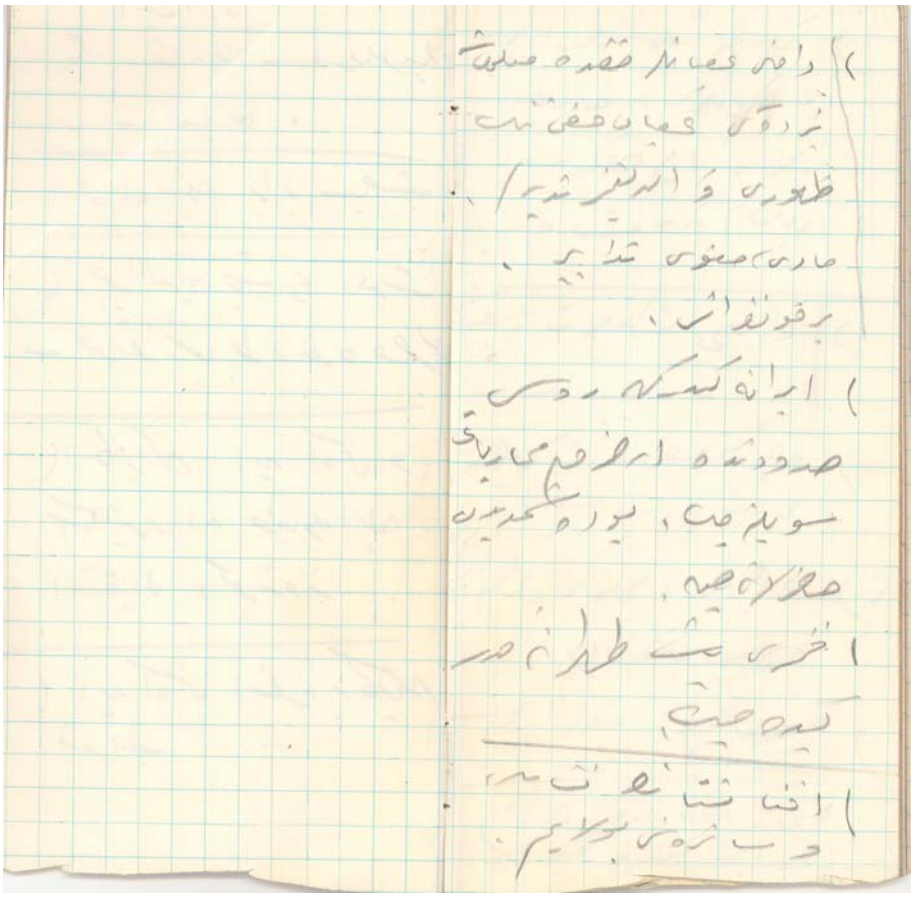
Bu münâsebetle berâber seyâhat.

Fahreddin Paşayı da’vet.

- Konferans tarzında hazırlık.

Gelirken İnönü ve Eskişehir’de tayyâre ile istikbâl. Gündüz.

İnönü’nü Ankara’ya gelirken ta’rîf.

928-479-4-4

928-479-4-4

Dâhilî isyânlar hakkında ma'lûmât. Bizdeki isyân-ı hafîninin zuhûru ve aldığımız tedbirler.

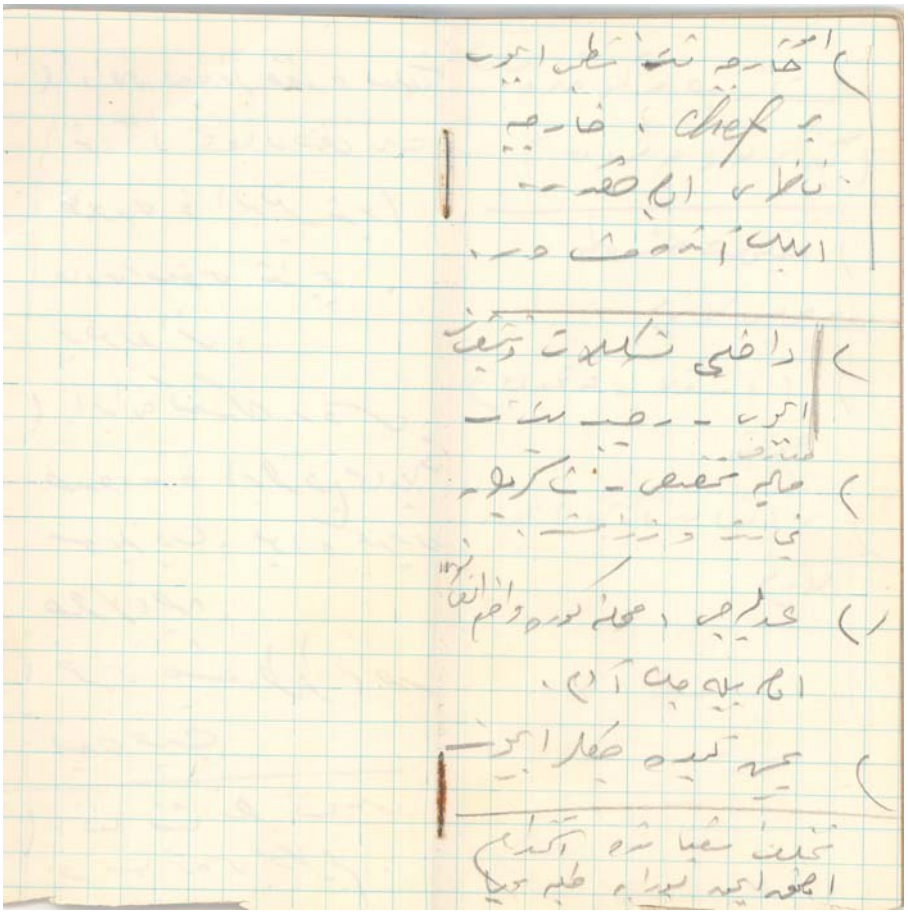
Maddî, ma'nevî tedâbîr.

Bir konferans.

İran'a giderken Rus hudûdunda Erzurum muhârebâtı söylenecek. Bu da şimdiden hazırlanacak.

Fahri Paşa Tahran'a kadar gidecek.

Afganistan'ın nişân vesâiresini bulayım.

928-479-4-5

928-479-4-5

Umûr-ı hâriciyyenin tanzîmi için bir chef. Hâriciyye nâzırı olacakdır. İlk anda müşâvir.

Dâhilî teşkîlât ve tensîkat için -Receb Bey-

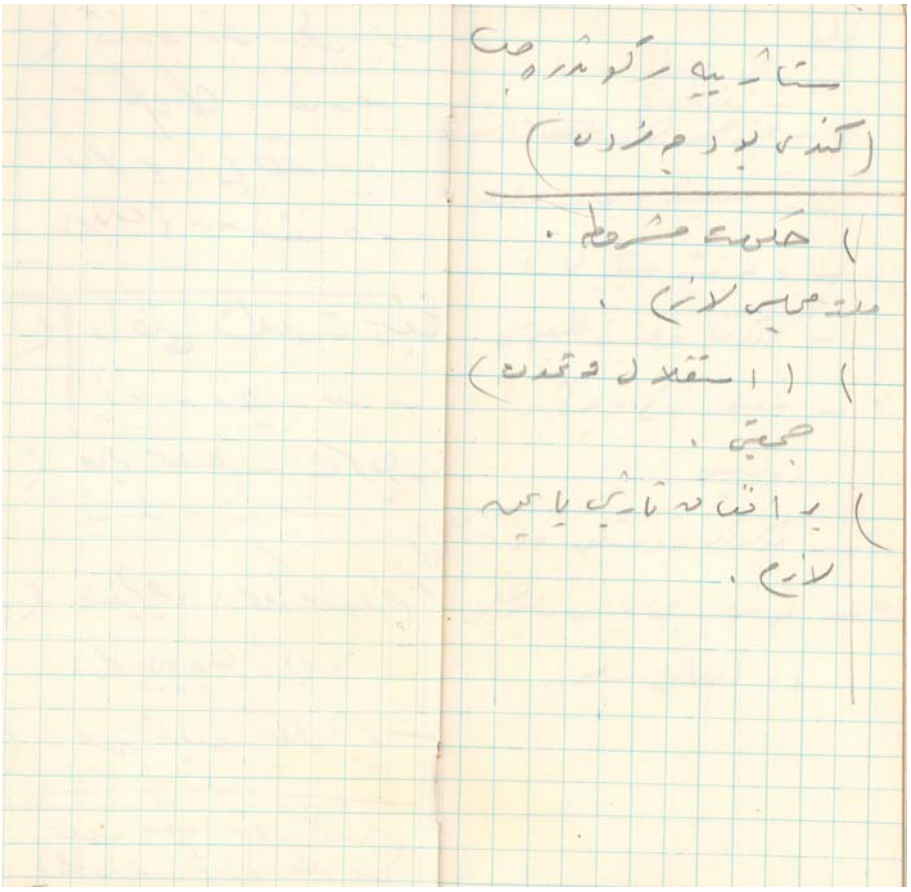
Maârif-i Milliyye Mütehassısı -Şakir Bey-

Ticâret ve zirâat.

Adliyyeci, mahalline göre vâzı'-ul-kanûn olabilecek adam.

(?) gidecekler için

Muhtelif şuabâtda istihdâm olunmak için buraya talebe veya

928-479-4-6

928-479-4-6

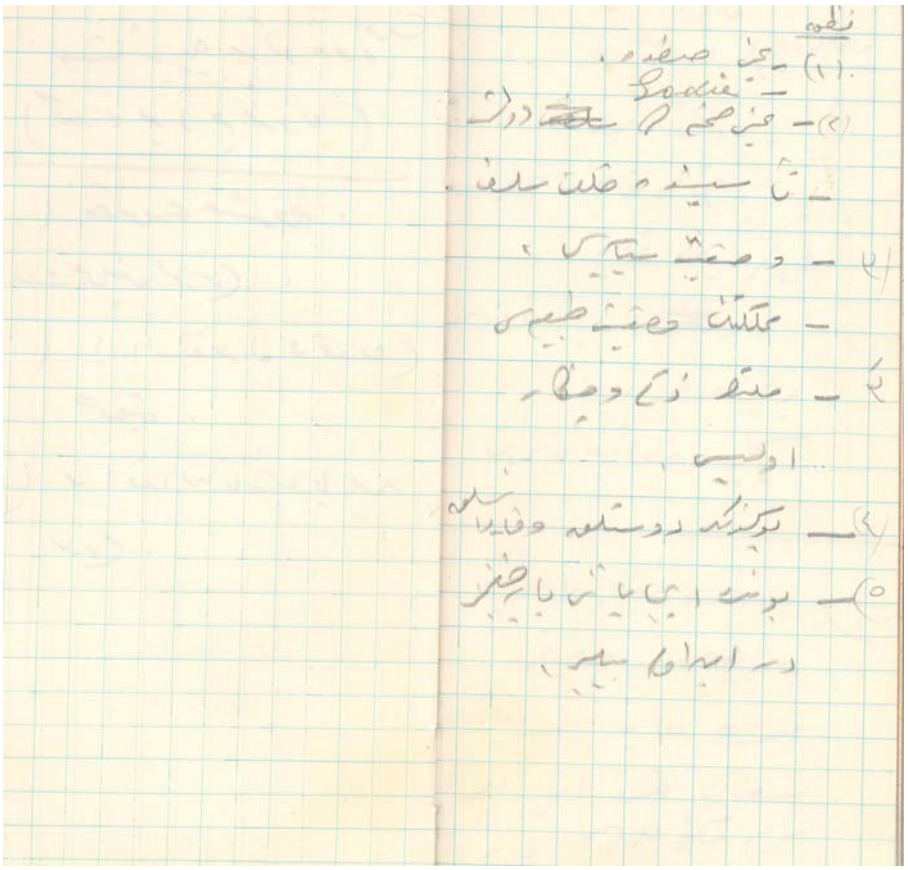
stajiyer gönderecek (kendi büdcemizden)

Hükûmet-i meşrûta.

Millet meclisi lâzım.

(İstiklâl ve Temeddün) Cem'iyyeti.

Bir Afgan târihi yapmak lâzım.

928-479-4-7

928-479-4-7

Nutuk

(1) - Aynı safda

- Ça dire

(2) - Aynı sahnede devlet

- Te'sîsinde halef selef

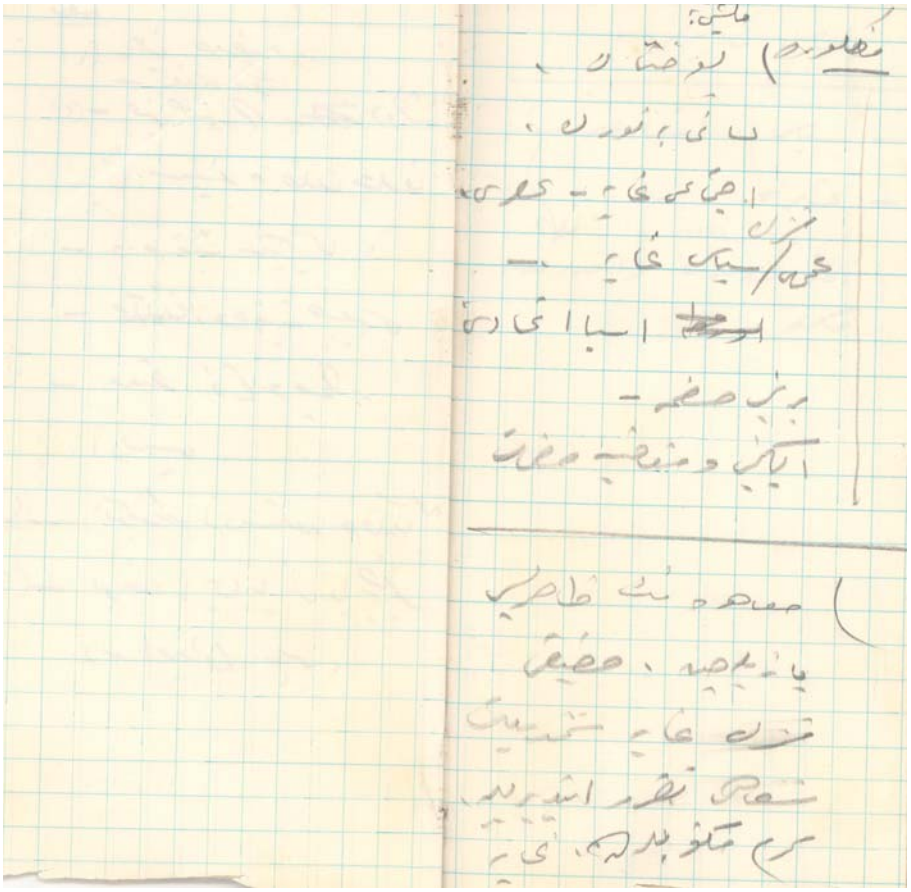
(3) - Vaz'iyyet-i siyâsiyyesi.

- Memleketin vaz'iyyet-i tabîiyyesi

3 - Milletin zekî ve ceng-âver (?) olması.

(4) - Bugünkü dostluk ve kardaşlık

(5) - Bunun îcâbâtını yapacağımızdan emîn olabilir.

928-479-4-8

928-479-4-8

(Mefkûre) Milliyyeti; ...(?)

Lisânı; Türk.

İctimâî gaye - Asrî.

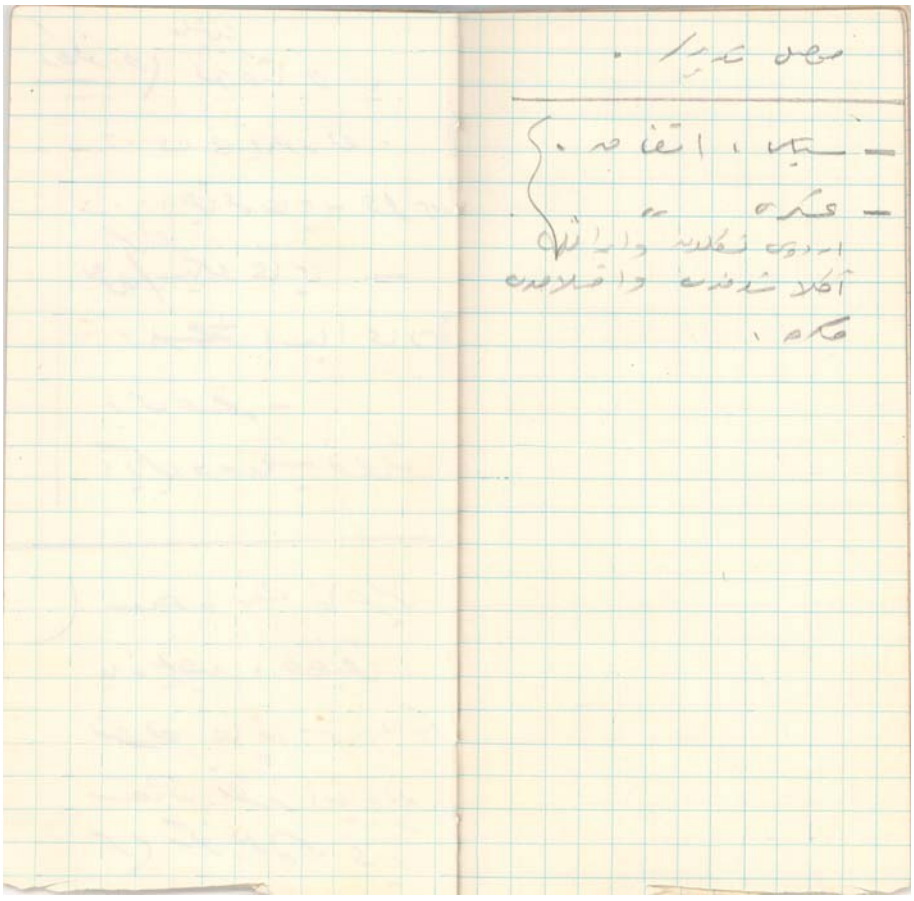
Umûmî müşterek siyâsî gaye. -

Asya ittihâdı.

Birinci safha -

İkinci ve müteâkıb safahât

Muâhedenin zâhirîsi yazılacak. Hakiki müşterek gaye şimdilik şifâhî takarrür etdirilen. Mahrem mektûblarda gaye

928-479-4-9

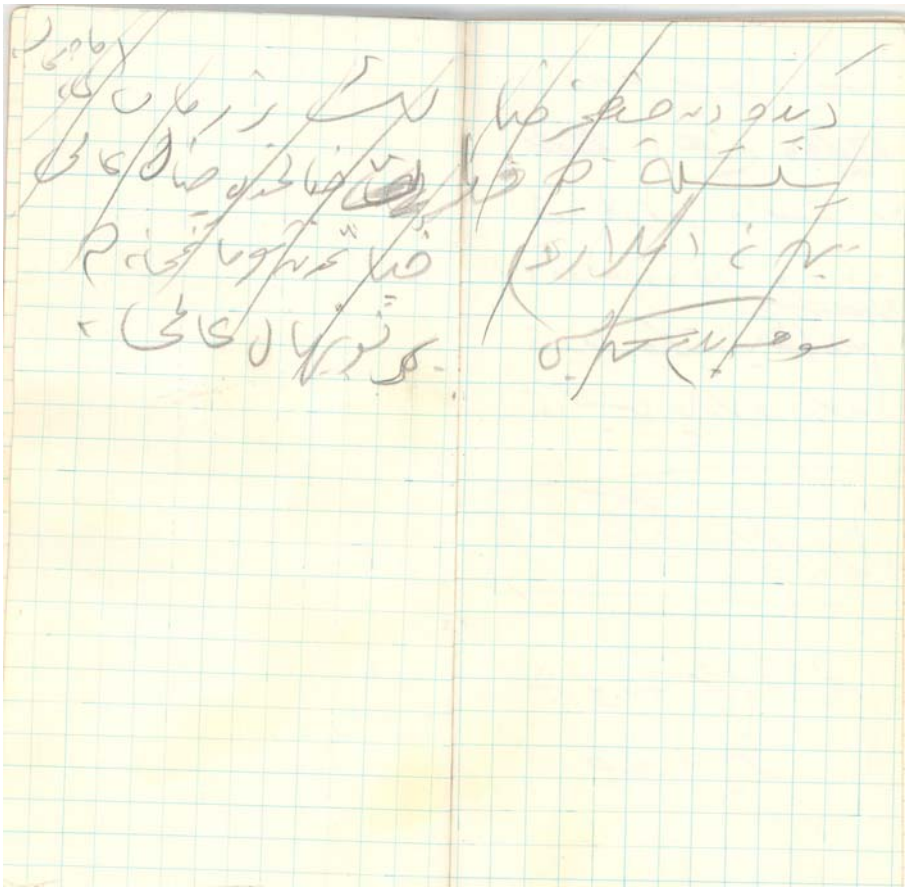
928-479-4-9

Mûsil tedbirler.

- Siyâsî ittifâk.

- Askerî ittifâk.

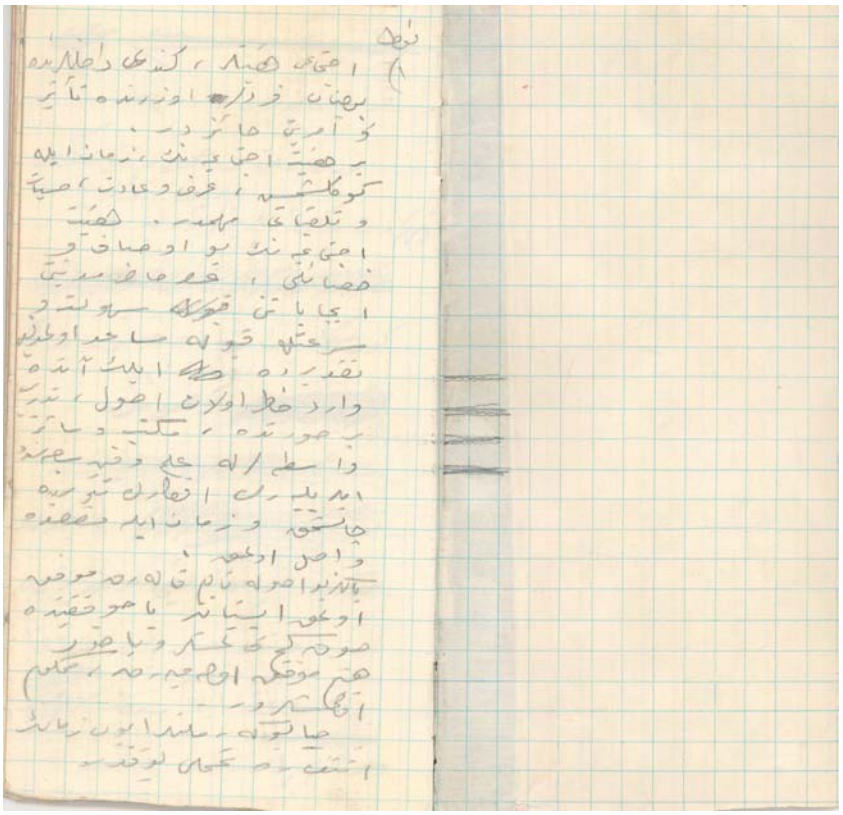
Ordusunu teşekkülden ve İran'la anlaşdıkdan ve ıslahdan sonra.

928-479-4-10

928-479-4-10

Dîdeden çıkmaz hayâlin bir zamân ey mâh cemâlî.
Silsilede hasret-i hayâlimden ziyâde (?) âlî,
Ben ne anlardım ziyâ'dan şu mâtem-hânede.
Sevmeseydim sen gibi nev-nihâl-i âlemi.

928-479-4-28

928-479-4-28

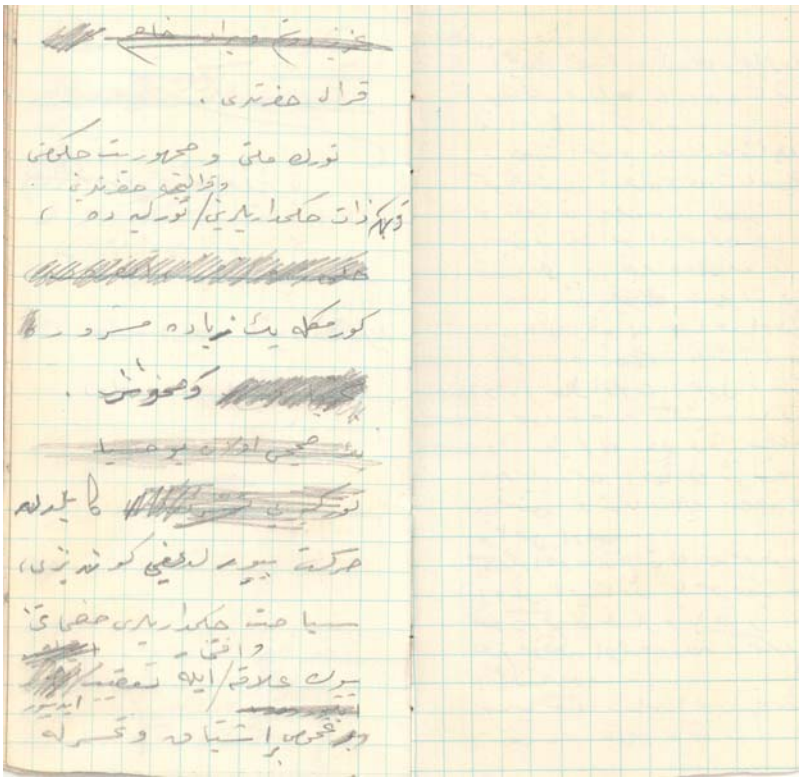
Not:

1) İctimâî hey'etler, kendi dâhillerinde bulunan ferdler üzerinde te'sîr ve âmiriyyeti hâizdir.

Bir hey'et-i ictimâiyyenin, zamân ile kökleşmiş, örf ve âdet hissiyyât ve telâkkiyyâtı mühimdir. Hey'et-i ictimâiyyenin bu evsâf ve hasâili, asr-ı hâzır medeniyyeti îcâbâtını suhûlet ve sür'atle kabûle müsâid olmadığı takdîrde ilk anda vârid-i hâtır olan usûl, tedbîrî bir sûretde, mekteb vesâir vâsıtalarla ilm ve fen sâhasında ilerleyerek efkârın tenvîrine çalışmak ve zamân ile maksada vâsıl olmak.

Yalnız bu usûle tâbi' kalarak muvaffak olmak isteyen ya muvaffakıyyetde çok geç kalmışlar ve-yâhûd hiç muvaffak olamayarak, mahkûm olmuşlardır.

Hâl-bu-ki, milletler için zamânın intizâra tahammülü yokdur.

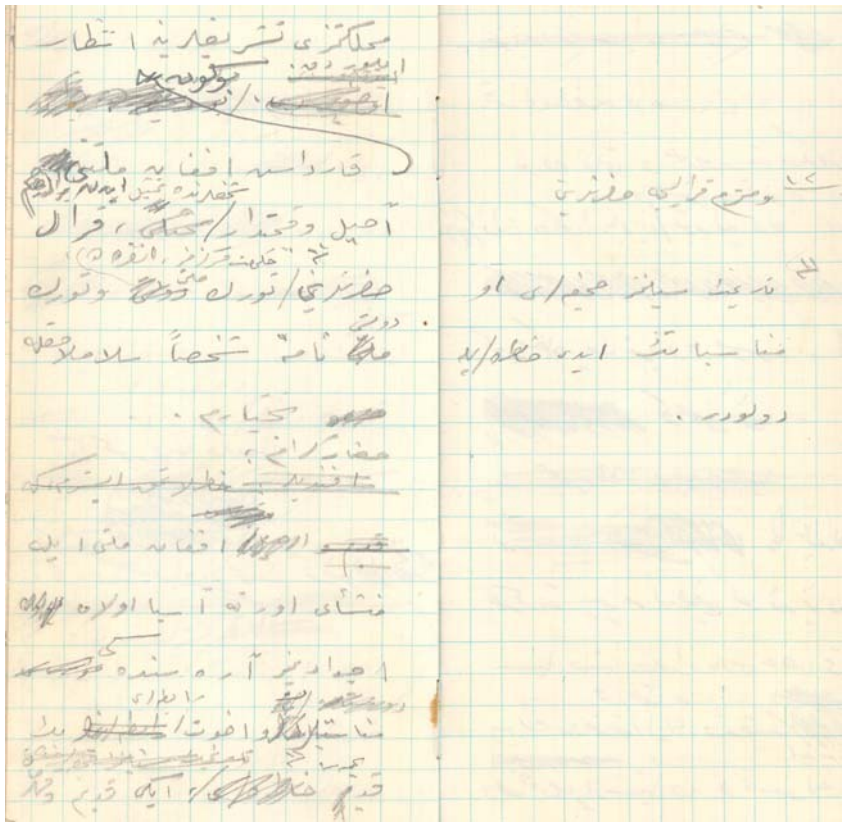
928-479-4-27

928-479-4-27

Kral Hazretleri,

Türk milleti ve Cumhûriyyet Hükûmeti ve ben zât-ı hüküm-dârîlerini ve Kraliçe Hazretleri'ni Türkiye'de, görmekle pek ziyâde mesrûr ve memnûnuz.

Kâbil'den hareket buyurulduğu günden beri, seyâhat-i hüküm-dârîleri safahâtını büyük alâka ve iftihâr ile ta'kib ediyor ve umûmî bir iştiyâk ve tahassürle

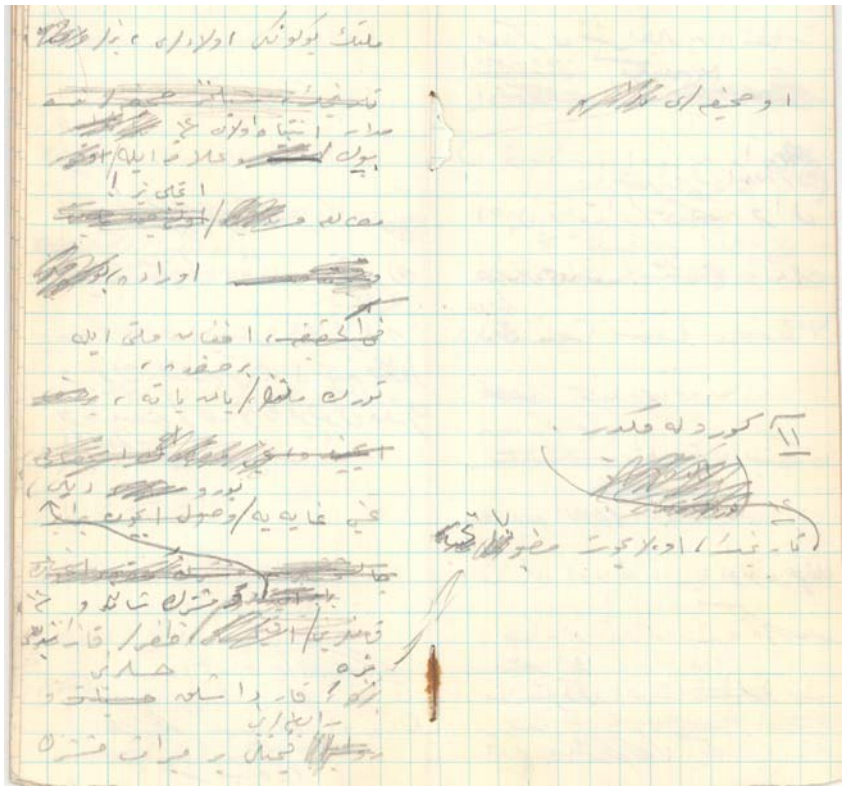

928-479-4-26

memleketimizi teşrîflerine intizâr eyliyorduk. Bugün kardaş Afgan milletini asîl ve kıymet-dâr şahıslarında temsîl eden birâder-i hâssım Kral Hazretlerini ve Muhterem Kraliçe Hazretlerini hükûmet merkezimiz, Ankara'da Türk milleti ve Türk Devleti nâmına şahsen selâmlamakla bahtiyârım.

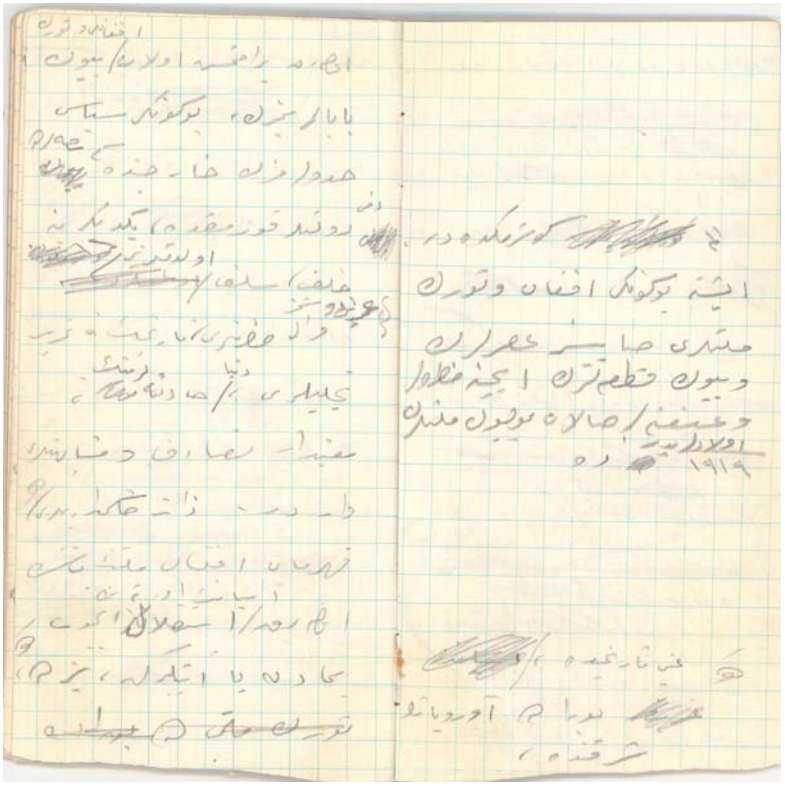
Huzzâr-ı kirâm;

Afgan milleti ile menşei Orta Asya olan ecdâdımız arasındaki münâsebât ve uhuvvet râbıtaları pek kadîmdir. Târihin silinmez sahîfeleri o münâsebâtın ebedî hâtıralarıyla doludur. İki kadîm ve kahraman

928-479-4-25

milletin bugünkü evlâdları, bizler medâr-ı intibâh olan o sahîfeleri büyük alâka ile mütâlaa etmeliyiz! Orada; Afgan milleti ile Türk milletinin bir safda, yan yana, aynı gayeye yürüdüğü ve müşterek şân ve zaferler kazandığı görülecekdir. Târihin, o lâ-yemût mazbûtâtı bize kardaşlık hislerini ve râbıtalarını kıymetli bir mîrâs-ı müşterek

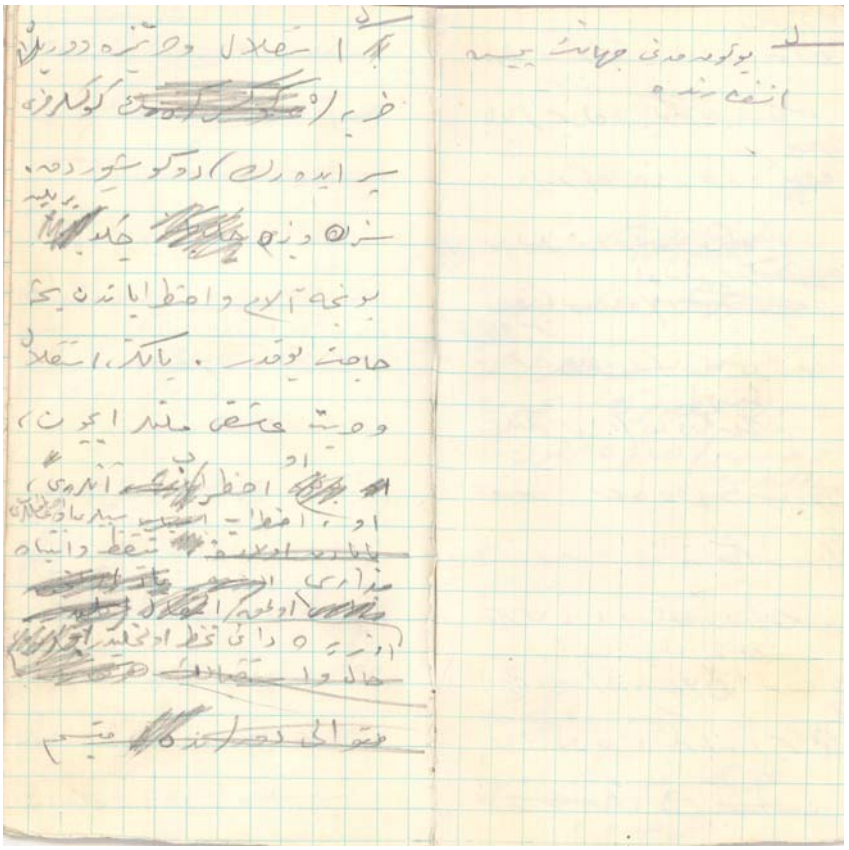

928-479-4-24

olarak bırakmış olan Afganlı ve Türk büyük babalarımızın, bugünkü siyâsî hudûdlarımızın hâricindeki sâhalarda dahi devletler kurmakda, yek-dîgerine halef, selef olduklarını göstermekdedir.

İşte bugünkü Afgan ve Türk milletleri sayısız asırların ve büyük kıt'aların içine hâtıralar ve an'aneler salan büyük milletlerin evlâdlarıdır.

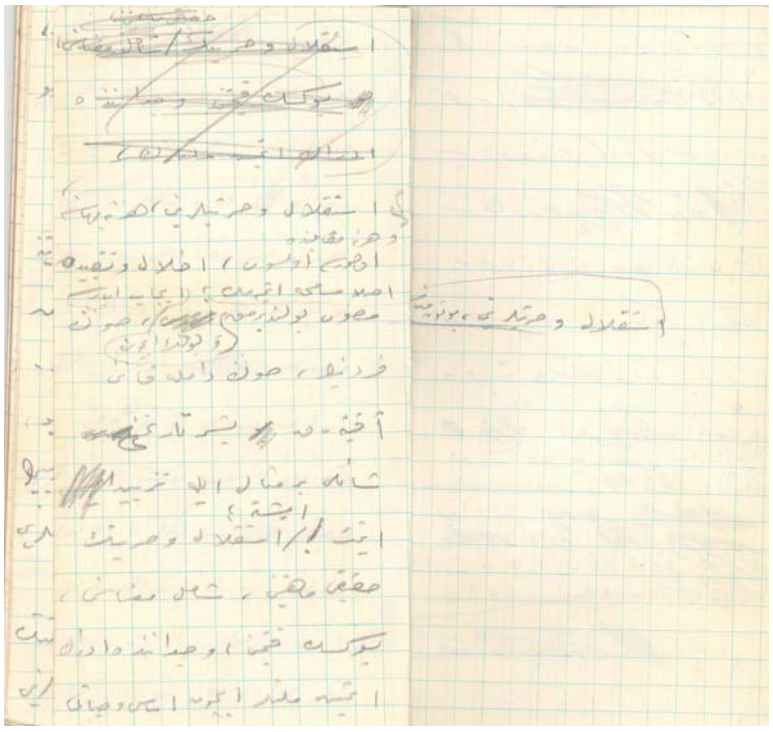
Azîz dostumuz Kral Hazretleri, târihin ne garîb tecellîleri, dünyâ hâdiselerinin ne ma'nîdâr tesâdüf ve müşâbehetleri vardır. Zât-ı hükümdârîleri 1919'da kahraman Afgan milletinin başında olarak Asya'nın ortasında istiklâl için mücâdeleye atılırken, biz de aynı târihde burada Avrupa'nın şarkında,

928-479-4-23

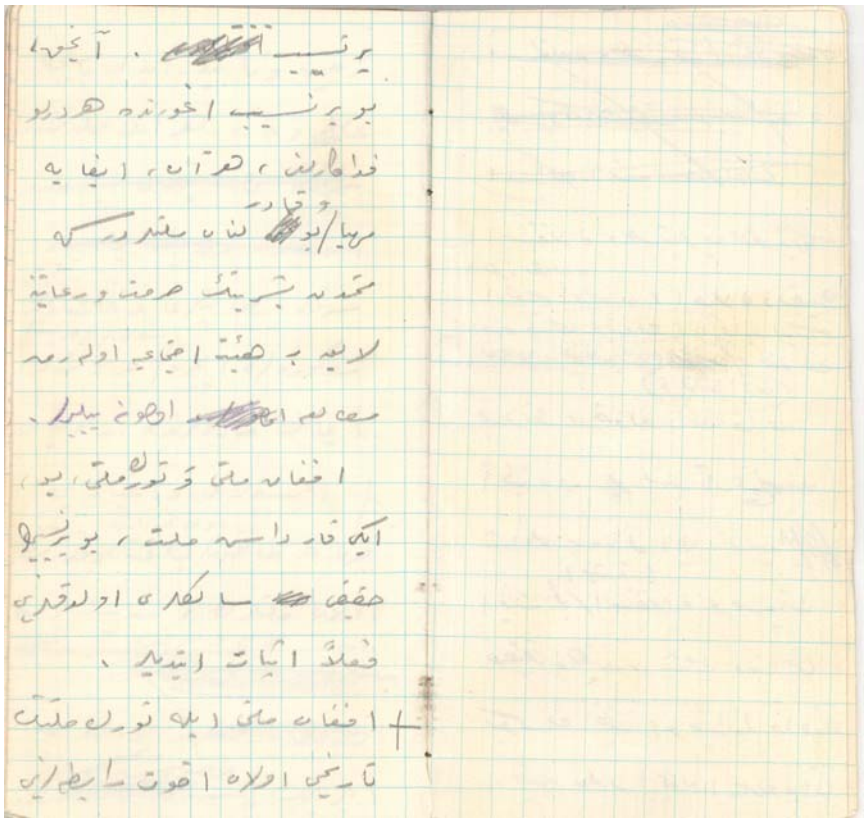
928-479-4-23

bütün medenî cihânın pîş-i enzârında istiklâl ve hürriyyetimize vurulan darbelere göğüslerimizi siper ederek, döğüşüyorduk. Size ve bize çekdirilen bunca âlâm ve ıztırâbâtdan bahse hâcet yokdur. Yalnız, istiklâl ve hürriyyet âşıkı milletler için, o ıztırâb anları, o ıztırâb sebebleri o ıztırâb âmilleri teyakkuz ve intibâh medârı olmak üzere dâimâ tahattur olunmalıdır.

928-479-4-22

istiklâl ve hürriyyetlerini, her ne bahâsına, ve her ne mukabilinde olursa olsun, ihlâl ve takyîde aslâ müsâmaha etmemek; istiklâl ve hürriyyetlerini, bütün ma'nâsı masûn bulundurmak ve bunun için îcâb ederse son ferdinin, son damla kanını akıtarak beşer târihini şânlı bir misâl ile tezyîn etmek! İşte; istiklâl ve hürriyyetin hakiki mâhiyyetini, şâmil ma'nâsını, yüksek kıymetini, vicdânında idrâk etmiş milletler için esâs ve hayâtî

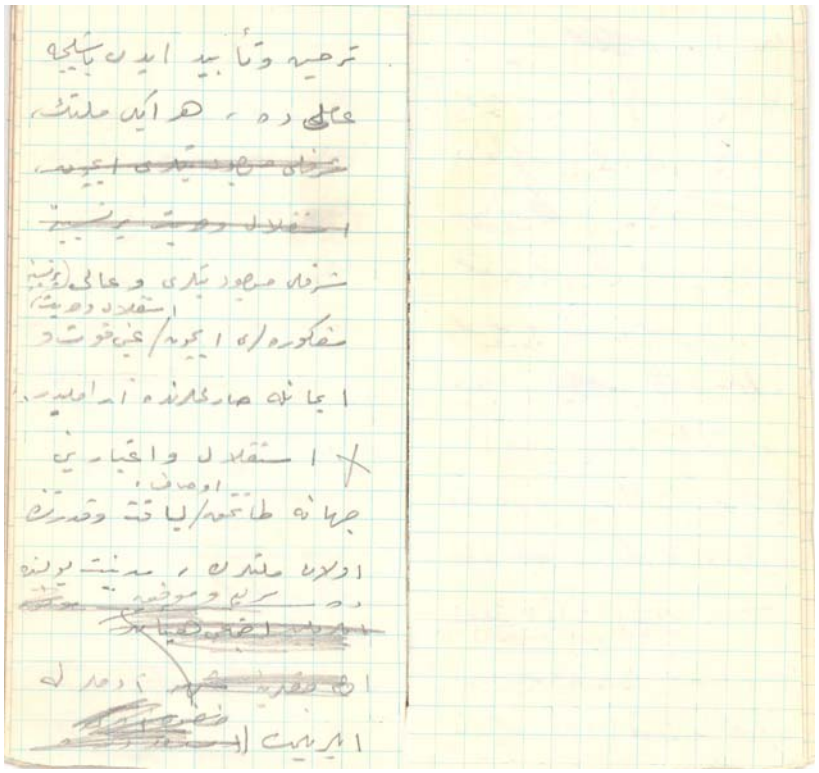

928-479-4-21

prensib. Ancak, bu prensib uğurunda her türlü fedâkârlığı, her an, îfâya müheyyâ ve kadir bulunan milletlerdir ki mütemeddin beşeriyyetin hürmet ve riâyetine lâyık bir hey'et-i ictimâiyye olarak mütâlaa olunabilirler.

Afgan milleti ve Türk milleti, bu, iki kardaş millet, bu prensibin hakiki sâlikleri olduklarını fi'len isbât etdiler.

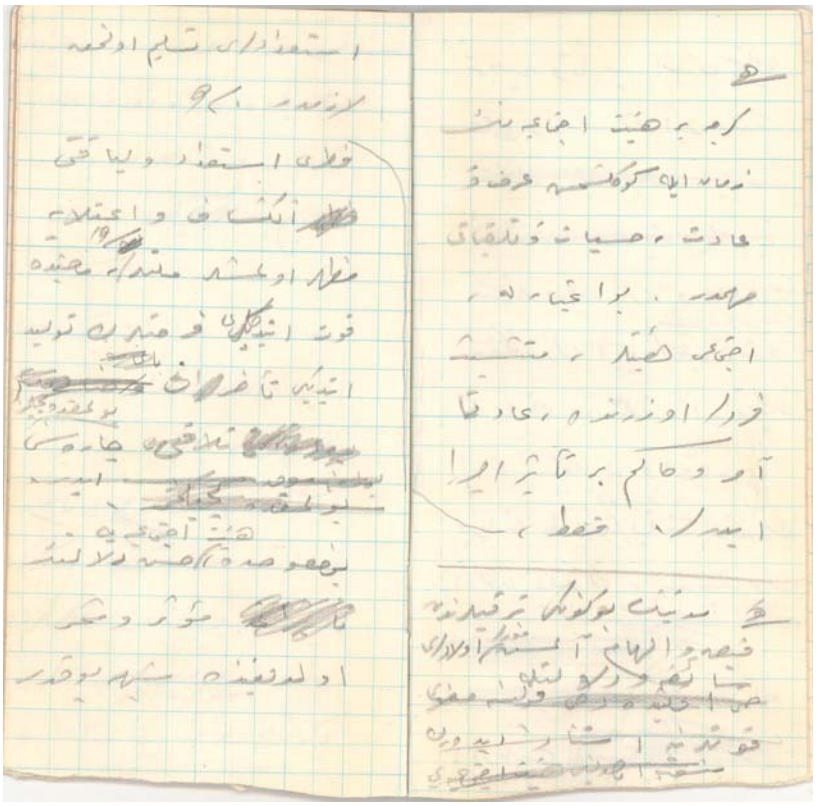
Afgan milleti ile Türk milletinin târihî olan uhuvvet râbıtalarını

928-479-4-20

tarsîn ve te'yîd eden başlıca âmili de, her iki milletin, şerefli mevcûdiyyetleri ve âlî mefkûreleri için istiklâl ve hürriyyet prensibine aynı kuvvet ve îmânla sarılmalarında aramalıdır.

İstiklâl ve i'tibârını cihâna tanıtmak evsâf, liyâkat ve kudretinde olan milletlerin, medeniyyet yolunda da serî' ve muvaffak adımlarla ilerlemek

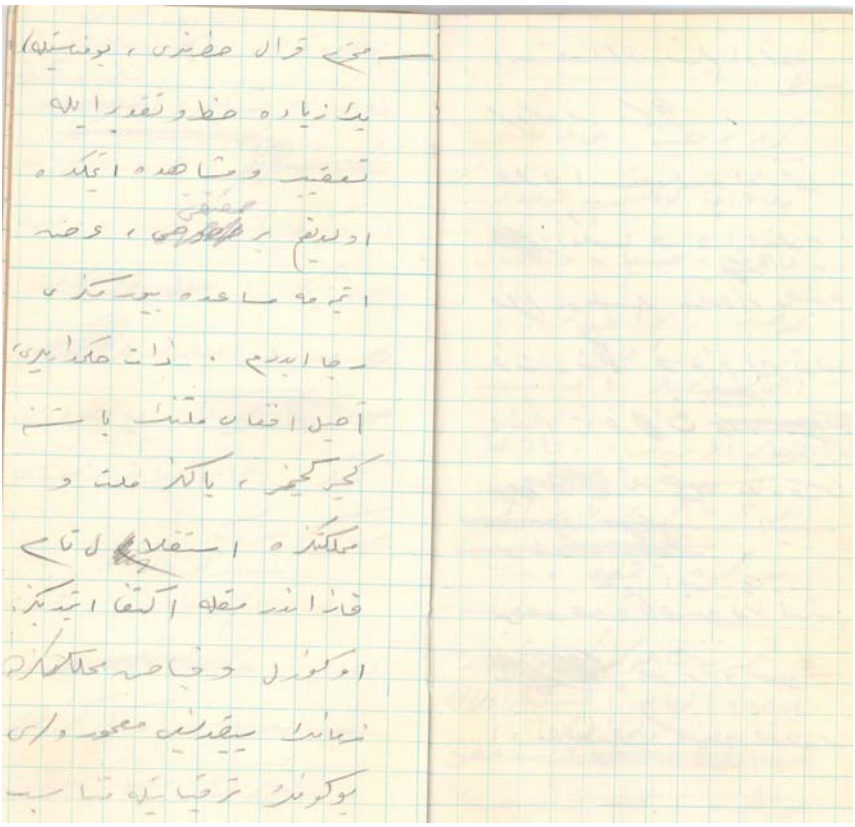

928-479-4-19

isti’dâdları teslîm olunmak lâzımdır.

Gerçi bir hey’et-i ictimâiyyenin zamân ile kökleşmiş örf ve âdet, hissiyyât ve telakkiyâtı mühimdir. Bu i’tibârla, ictimâî hey’etler, müteşebbis ferdler üzerinde, âdetâ âmir ve hâkim bir te’sîr icrâ ederler. Fakat, fıtrî isti’dâd ve liyâkati, inkişâf ve i’tilâya mazhar olmuş milletler, medeniyyetin bugünkü terakkilerinden feyz ve ilhâm almış münevver evlâdları sâika ve delâletle mâzîde fevt etdikleri fırsatların tevlîd etdiği teehhürâtı telâfî çâresini bulmakda gecikmezler.

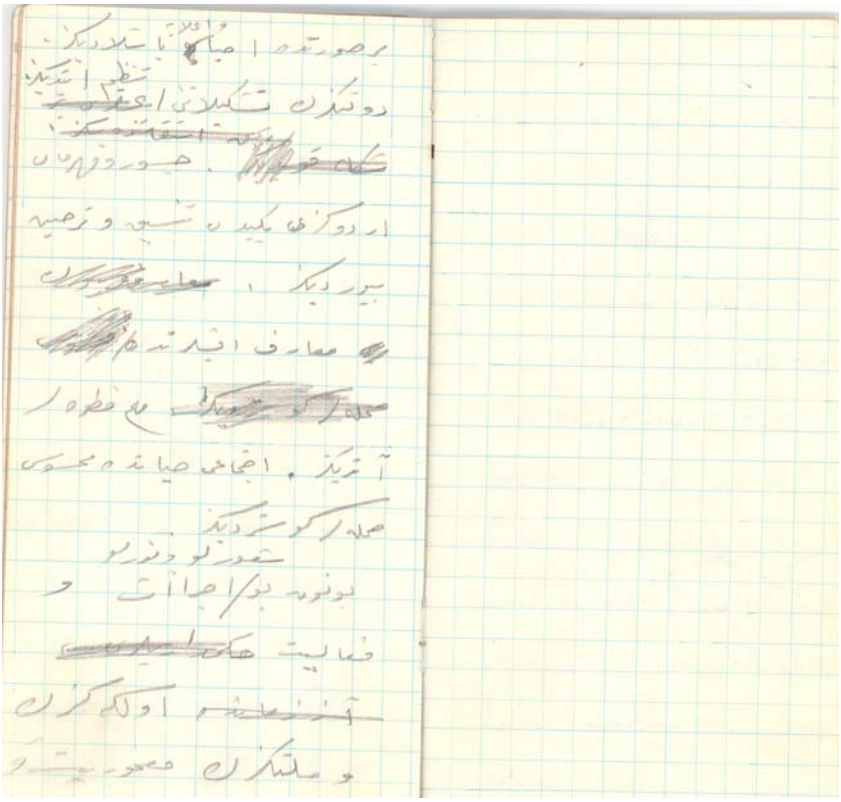
Bu husûsda, hey’et-i ictimâiyyeye hüsn-i delâletin müessir ve müsmir olduğunda şübhe yokdur.

928-479-4-18

928-479-4-18

- Muhterem Kral Hazretleri, bu münâsebetle, pek ziyâde haz ve takdîr ile ta'kib ve müşâhede etmekde olduğum bir hakikati, arz etmeme müsâade buyurmanızı ricâ ederim. Zât-ı hüküm-dârîleri, asîl Afgan milletinin başına geçer geçmez, yalnız millet ve memleketinize istiklâl-i tâmm kazandırmakla iktifâ etmediniz. O güzel ve feyyâz memleketinizde zamânın yıkdığı ma'mûreleri bugünün terakkiyâtıyla mütenâsib

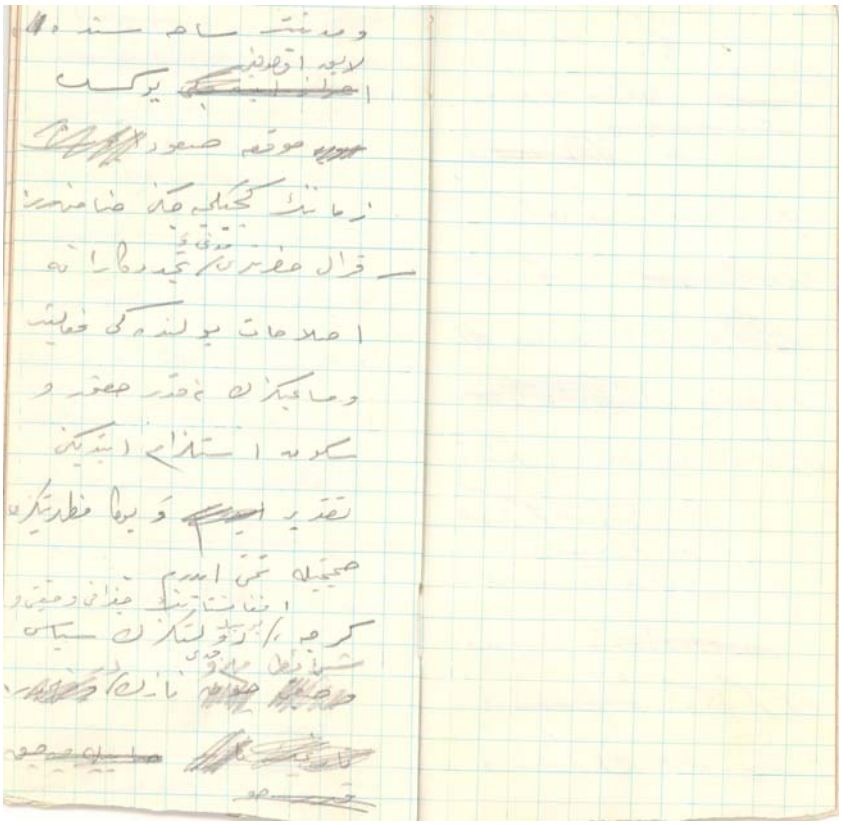

928-479-4-17

bir sûretde ihyâ ve i'lâya başladınız. Devletinizin teşkîlâtını tanzîm etdiniz.

Cesûr ve kahraman ordunuzu yeniden tensîk ve tarsîn buyurdunuz. Maârif işlerinde mühim hatveler atdınız. İctimâî hayâtda mahsûs hamleler gösterdiniz.

Bütün bu şuûrlu ve nûrlu icrâât ve fa'âliyyet ülkenizin ve milletinizin ma'mûriyyet ve

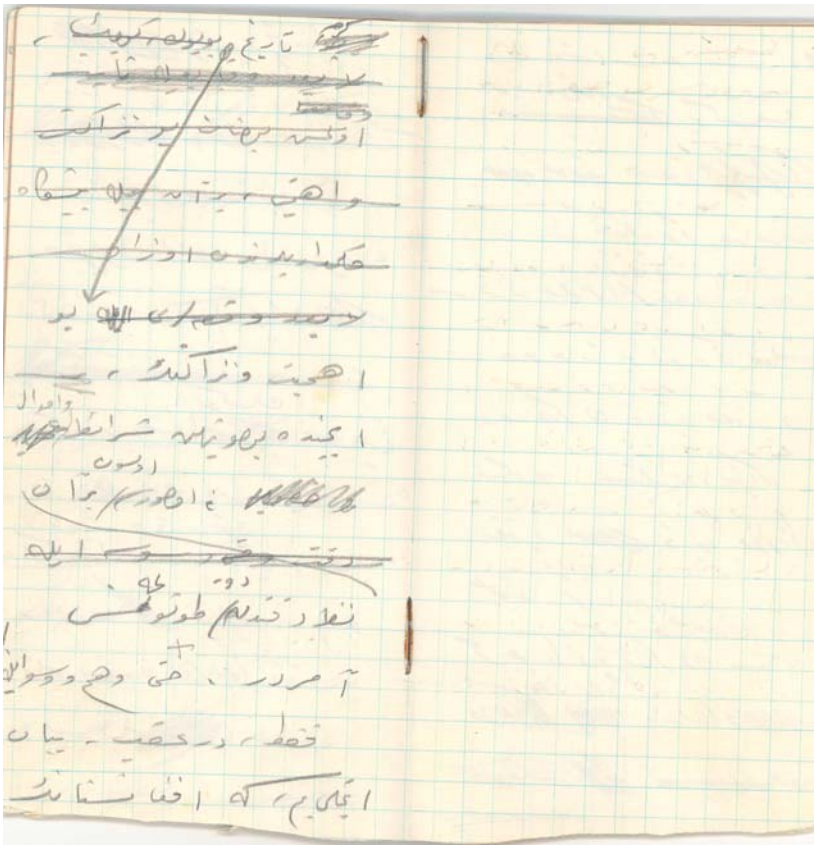
928-479-4-16

928-479-4-16

ve medeniyyet sâhasında lâyık olduğu yüksek mevkie suûd zamânının gecikmeyeceğini zâmindir.

- Kral Hazretleri medenî ve teceddüd-kârâne ıslâhât yolundaki fa'âliyyet ve mesâînizin ne kadar huzûr ve sükûn istilzâm etdiğini takdîr ve buna mazhariyyetinizi samîmiyyetle temennî ederim.

Gerçi, Afganistan'ın coğrâfî vaz'iyyeti ve bu sebeble devletinizin siyâsî şerâiti mühim ciddî ve nâzikdir.

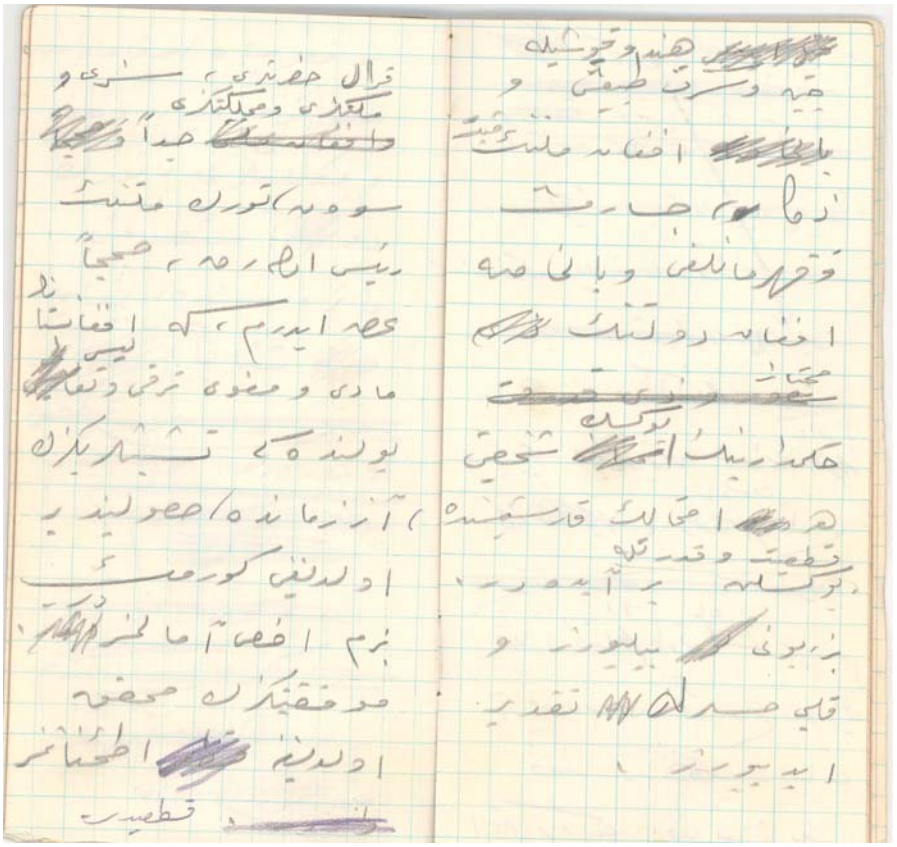

928-479-4-15

928-479-4-15

Gerçi târih bu ehemmiyyet ve nezâketin, içinde bulunulan şerâit ve ahvâl ne olursa olsun bir an nazar-ı dikkatden dûr tutulmamasını âmirdir. Hattâ vehm ve vesvese ile!

Fakat, der-akab, beyân etmeliyim, ki Afganistan'ın

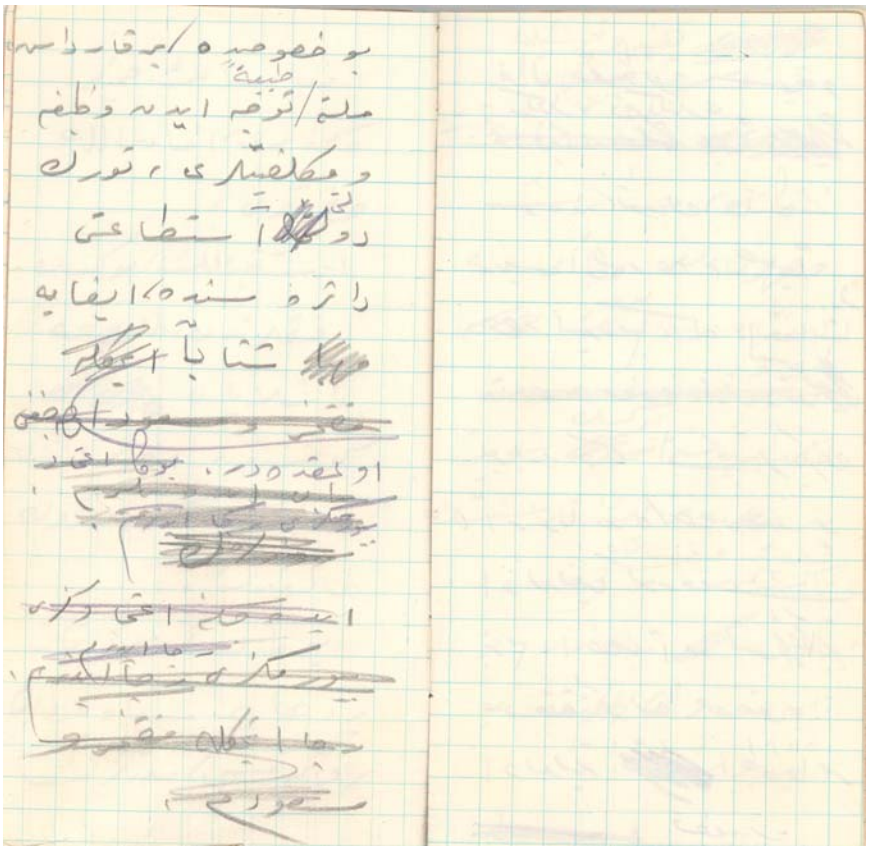
928-479-4-14

928-479-4-14

Hindukuşu'yla çetin ve sert tabîatı ve Afgan milletinin müsbet zekâ, cesâret ve kahramanlığı ve bi-l-hâssa Afgan Devletinin mümtâz hükümdârının yüksek şahsiyyeti her ihtimâlin karşısında kat'iyyet ve kudretle yükselen bir âbidedir.

Biz, bunu biliyoruz ve kalbî hislerle takdîr ediyoruz.

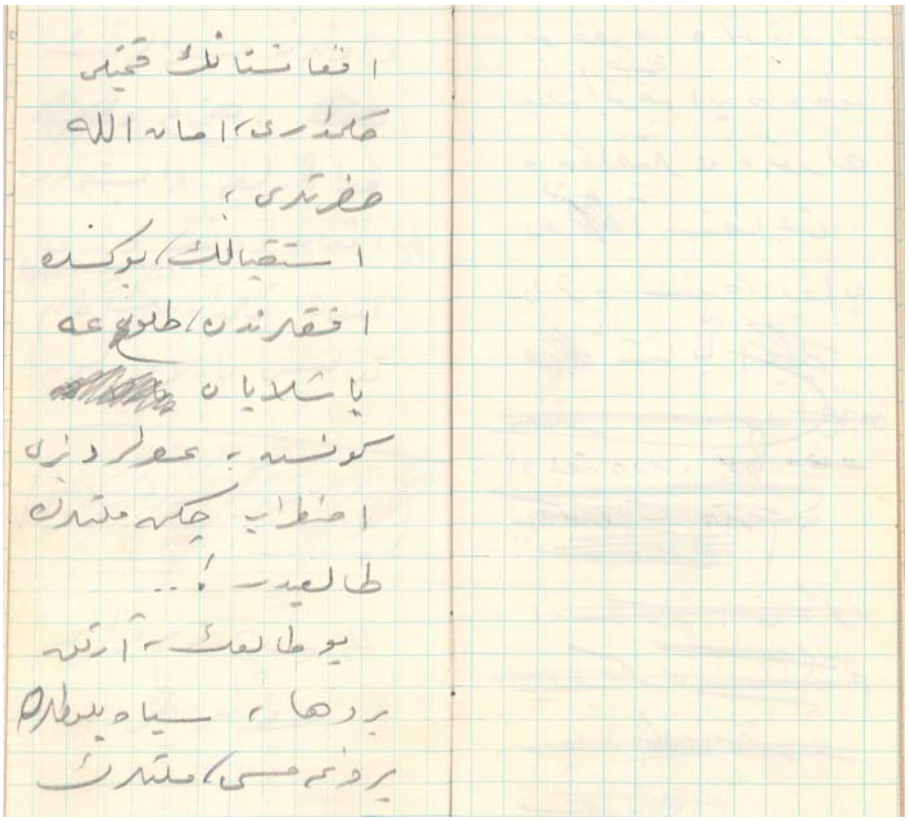
Kral Hazretleri, sizi ve milletinizi ve memleketinizi cidden seven, Türk milletinin reîsi olarak, samîmen arz ederim, ki Afganistan'ın mâddî ve ma'nevî terakki ve teâlîsi yolundaki teşebbüslerinizin az zamânda, husûlpezîr olduğunu görmek bizim ehass-ı âmâlimizdir. Muvaffakıyyetinizin muhakkak olduğuna itmînânımız kat'îdir.

928-479-4-13

928-479-4-13

bu husûsda bir kardaş millete tabîaten teveccüh eden vazîfe ve mükellefiyyetleri, Türk Devleti istitâatı dâiresinde, îfâya şitâbân olmakdadır.

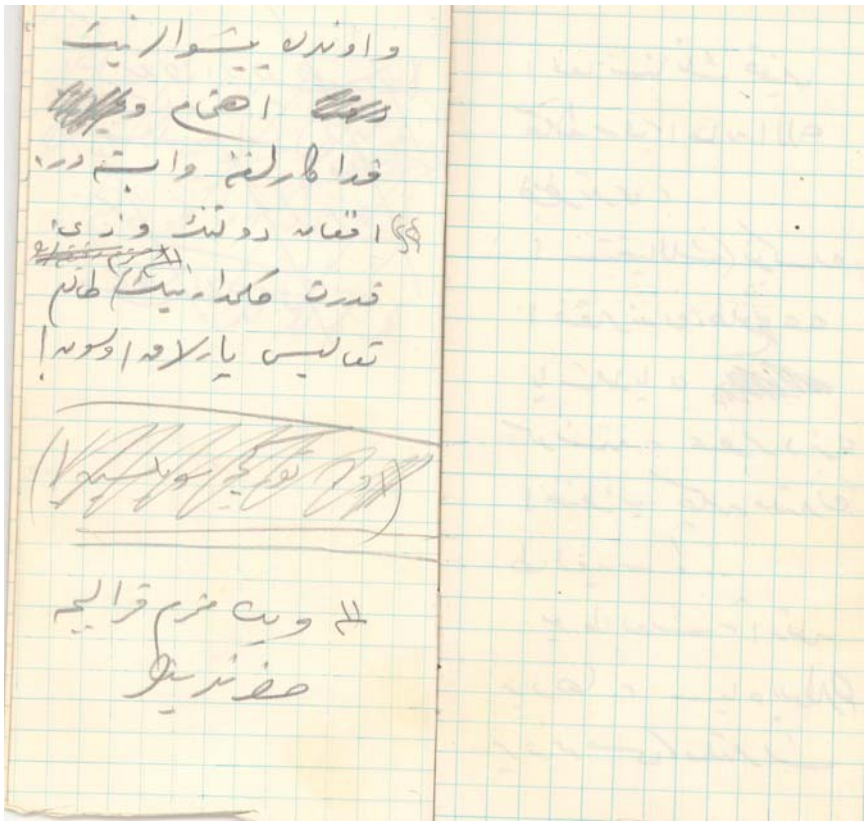
928-479-4-12

928-479-4-12

Afganistan'ın Kıymetli Hüküm-dârı, Amanullah Hazretleri;

İstikbâlin, yüksek ufuklarından, tulûa başlayan güneş; asırlardan beri ıztırâb çeken milletlerin tâliidir!..

Bu tâliin, artık bir daha, siyah bulutlara bürünmemesi, milletlerin

928-479-4-11

928-479-4-11

ve onların pîşvâlarının ihtimâm ve fedâkârlığına vâ-bestedir.

Afgan Devleti'nin ve Zî-kudret Hüküm-dârının ve pek Muhterem Kraliçe Hazretlerinin tâli'-i teâlîsi parlak olsun!

ZAMAN DİZİNİ

5 Ocak 1927: Kâzım Karabekir, Cafer Tayyar ve Ali Fuat Paşaların emekliye sevk edilmeleri.

18 Ocak 1927: Lozan Antlaşması'nın Amerika Ayan Meclisinde reddedilmesi.

23 Ocak 1927: Eczacılar ve eczaneler hakkındaki kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabulü.

24 Şubat 1927: Mustafa Kemal Paşa'nın Ankara Palas'ta "Çocuk Esirgeme Kurumu" balosuna katılması.

2 Mart 1927: Takrir-i Sükûn Kanunu'nun geçerlilik süresinin iki sene müddetle uzatılmasının Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabulü.

7 Mart 1927: İstiklal Mahkemelerinin kaldırılması.

28 Nisan 1927: Ankara'da Türk Ocakları Kurultayı'nın toplanması.

4 Mayıs 1927: Türkiye ile İsviçre arasında Ankara'da "Ticaret Sözleşmesi" imzalanması.

25 Mayıs 1927: Türkiye Cumhuriyeti ile Meksika Cumhuriyeti arasında Roma'da "Dostluk Antlaşması" imzalanması.

26 Mayıs 1927: Devlet Demir Yolları ve Limanları Umum Müdürlüğü teşkilat ve görevlerine dair kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabulü.

28 Mayıs 1927: Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabulü.

28 Mayıs 1927: Türkiye Cumhuriyeti dâhilinde bulunan bütün resmî ve millî binalar üzerindeki tuğra ve methiyelerin kaldırılması hakkındaki kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabulü.

28 Mayıs 1927: Lozan'da akdolunan umumi af beyanname ve protokolünde bahsedilen yüz elli kişilik listede isimleri yazılı kişilerin Türkiye tabiiyetinden çıkarılması hakkındaki kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabulü.

31 Mayıs 1927: Türkiye ile Çekoslovakya arasında Ankara'da ticaret ve ikamet sözleşmesi imzalanması.

1 Haziran 1927: Devlet Demir Yolları ve Limanları İdaresinin kuruluşu.

10 Haziran 1927: Mustafa Kemal Paşa'nın Ankara'da "Gazi Koşusu"nu takip etmesi.

18 Haziran 1927: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabulü.

20 Haziran 1927: Maaş Kanunu'nun Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabulü.

20 Haziran 1927: Ziraat ve veteriner enstitüleri ile yüksek mektepler kurulmasına ve ziraat öğretiminin düzeltilmesine dair kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabulü.

23 Haziran 1927: Şûrayı Devlet (Danıştay) başkan ve azalarının Türkiye Büyük Meclisinde seçilmesi.

26 Haziran 1927: Türkiye Büyük Millet Meclisi İkinci Dönem çalışmalarının sona ermesi ve yeni seçim kararı alınması.

1 Temmuz 1927: Mustafa Kemal Paşa'nın İstanbul'a gelişi ve coşkun bir şekilde karşılanışı.

6 Temmuz 1927: Şûrayı Devlet (Danıştay)'in göreve başlaması.

7 Temmuz 1927: Mustafa Kemal Paşa'nın, Dolmabahçe Sarayı'nda İstanbul Öğretmenler Heyetini kabulü ve öğretmenlere hitabı.

5 Ağustos 1927: Mustafa Kemal Paşa'nın Moda'da deniz yarışlarını izlemesi.

7 Ağustos 1927: Türkiye ile İsviçre arasında Ankara'da "İkamet Sözleşmesi" imzalanması.

27 Ağustos 1927: Mustafa Kemal Paşa'ya suikast hazırlamak üzere Sisam'dan Anadolu'ya geçen Hacı Sami'nin ölü, arkadaşlarının yaralı olarak yakalanmaları.

29 Ağustos 1927: Mustafa Kemal Paşa'nın milletvekili seçimi münasebetiyle Cumhuriyet Halk Fırkası programındaki esasları açıklayan seçim beyannamesi.

7 Eylül 1927: Mustafa Kemal Paşa'nın, milletvekili genel seçimini takiben millete beyannamesi.

8 Eylül 1927: Türkiye Cumhuriyeti ile Brezilya Hükûmeti arasında Roma'da "Dostluk Anlaşması" imzalanması.

1 Ekim 1927: Mustafa Kemal Paşa'nın Bursa'ya gelişi.

10 Ekim 1927: Mustafa Kemal Paşa'nın İstanbul'dan Ankara'ya dönüşü.

15 Ekim 1927: Cumhuriyet Halk Fırkası İkinci Büyük Kongresi'nin Ankara'da toplanması.

15 Ekim 1927: Mustafa Kemal Paşa'nın Cumhuriyet Halk Fırkası İkinci Kongresi'nde 36,5 saat süren Nutuk'u okumaya başlaması.

20 Ekim 1927: Mustafa Kemal Paşa'nın Fırka Kongresi'nde okuduğu Büyük Nutku'nu bitirmesi.

22 Ekim 1927: Cumhuriyet Halk Fırkası Kongresi'nde yeni Fırka tüzüğünün görüşülüp kabul edilmesi.

23 Ekim 1927: Cumhuriyet Halk Fırkası İkinci Büyük Kongresi'nin sona ermesi.

28 Ekim 1927: Türkiye'de birinci nüfus sayımının yapılması.

1 Kasım 1927: Türkiye Büyük Millet Meclisi Üçüncü Dönem çalışmalarının başlaması.

1 Kasım 1927: Mustafa Kemal Paşa'nın ikinci defa cumhurbaşkanlığına seçilmesi.

1 Kasım 1927: Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa'nın Türkiye Büyük Millet Meclisinin Üçüncü Dönem Birinci Toplanma Yılı'nı açış konuşması.

2 Kasım 1927: Bakanlar Kurulunun istifası ve İsmet Paşa'nın tekrar başbakanlığa tayini.

24 Kasım 1927: Ankara Ulus Meydanı'nda Zafer Abidesi'nin açılışı.

31 Ocak 1928: Türk Kültür Kurumunun kuruluşu.

20 Şubat 1928: İstanbul'da gençliğin "Vatandaşları Türkçe konuşmaya teşvik" toplantısı.

5 Mart 1928: Seferberlik Kanunu'nun Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabulü.

10 Nisan 1928: Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun bazı maddelerini değiştiren kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabulü.

19 Mayıs 1928: Afgan Kralı Amanullah Han ve eşinin Sivastopol'dan, İzmir Vapuru ile İstanbul'a gelişi ve Ankara'ya hareketi.

20 Mayıs 1928: Afgan Kralı Amanullah Han ve eşinin İstanbul'dan Ankara'ya gelişi ve Mustafa Kemal Paşa'yı ziyareti.

20 Mayıs 1928: Mustafa Kemal Paşa'nın, Ankara Palas'ta Afgan Kralı Amanullah Han ve Kraliçe Süreyya şerefine verilen ziyafette konuşması.

22 Mayıs 1928: Türkiye ile Afganistan arasında Dostluk ve İş Birliği Antlaşması imzalanması.

24 Mayıs 1928: Uluslararası rakamların kabulüne dair kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabulü.

27 Mayıs 1928: Afgan Kralının Ankara'dan İstanbul'a hareketi.

28 Mayıs 1928: Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabulü.

28 Mayıs 1928: "Millet Mektepleri" açılması hakkında Bakanlar Kurulu kararı alınması.

1 Haziran 1928: Afgan Kralı Amanullah Han'ın İzmir Vapuru ile Batum'a gitmek üzere İstanbul'dan ayrılışı.

4 Haziran 1928: Mustafa Kemal Paşa'nın Ankara'dan İstanbul'a hareketi.

26 Haziran 1928: Bakanlar Kurulu kararı ile -yeni Türk alfabesini hazırlamak amacıyla- kurulan Dil Encümeninin Ankara'da ilk toplantısını yapması.

25 Temmuz 1928: Türkiye ile Hollanda arasında Ankara'da "Ticaret ve Seyrisefain Sözleşmesi" imzalanması.

8 Ağustos 1928: Mustafa Kemal Paşa'nın İstanbul Sarayburnu Parkı'nda Cumhuriyet Halk Fırkası tarafından düzenlenen gece toplantısında yazı inkılabı hakkında konuşması.

8 Ağustos 1928: İstanbul'da Taksim Cumhuriyet Abidesi'nin açılması.

17 Ağustos 1928: Mustafa Kemal Paşa'nın Dolmabahçe Sarayı'nda çalışma odasında -yeni Türk harfleri ve gramer kaideleri üzerine- Yunus Nadi'ye demeç vermesi.

25 Ağustos 1928: Dolmabahçe Sarayı'nda Mustafa Kemal Paşa'nın huzurunda dil çalışmaları ile ilgili büyük bir toplantı yapılması ve hazır bulunanlara yeni Türk alfabesinin dağıtılması.

25 Ağustos 1928: Ankara'da Muallimler Birliği IV. Kongresi'nde öğretmenlerin, yeni harfleri halka okutup öğreteceklerine dair ant içmeleri.

1 Kasım 1928: Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa'nın Türkiye Büyük Millet Meclisinin Üçüncü Dönem İkinci Toplanma Yılını açış konuşması.

1 Kasım 1928: Yeni Türk harflerinin kabul ve uygulanması hakkındaki kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabulü.

1 Kasım 1928: Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından milletin şükran hatırası olmak üzere, Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya altın levha üzerine kabartma bir alfabe takdimi hakkında karar alınması.

1 Aralık 1928: 1 Kasım 1928 tarihli, Türk harflerinin kabul ve tatbiki hakkındaki kanun gereğince levha, tabela, ilanlarla beraber gazete, risale ve mecmuaların yeni harflerle basılmaya başlanması.

DİZİN (Şahıs, Yer Adları)

A
Abdülaziz Han, 23, 80
Afgan Devleti, 12, 29, 130, 136
Afgan Kralı Amanullah Han, I, III, IV, V, VI, 139, 140
Afgan Kraliçesi, 12
Afgan milleti, VI, 10, 11, 26, 27, 28, 29, 106, 108, 110, 116, 122, 130
Afgan ordusu, 11
Afgan tarihi, 25
Afganistan, V, 9, 10, 11, 24, 29, 84, 88, 126, 128, 130, 134, 139
Afganlı, 27, 110
Anadolu, 3, 15, 34, 138
Ankara, I, III, IV, V, VI, 3, 4, 9, 10, 24, 26, 86, 106, 137, 138, 139, 140
Askerî Okullar Müdürü Naci Paşa, 23
Asya, 10, 25, 27, 96, 110
Asya Birliği, 10, 25
ATATÜRK, 1, 2, I, II, III, IV, V, VI, VII, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 15, 19, 21, 23, 33, 53, 71, 79
Avrupa, 27, 110
B
Bağımsızlık ve Uygarlık Derneği, 25
Behiç Bey, 7, 21, 72
Büyük Millet Meclisi, V, VI, 5, 7, 19, 20, 21, 56, 64, 66, 68, 74
C
Cumhuriyet, I, III, IV, V, 3, 4, 5, 15, 16, 19, 20, 21, 26, 138, 139, 140
Cumhuriyet Halk Fırkası, I, III, IV, V, 3, 4, 138, 139, 140
Cumhuriyet Halk Partisi, 15, 16
Cumhuriyet Hükûmeti, 26
Ç
Çanakkale, 24
D
Dumlupınar, 24, 86
E
Erzurum, 3, 15, 24, 36, 88
Erzurum Kongresi, 3, 15, 36
Erzurum savaşları, 24
F
Fahrettin Paşa, 9, 24
Fahri Paşa, 24, 88
G
Genelkurmay, 1, VII, 23
H
Hindukuş Dağları, 29
İ
İnönü, 24, 86
İran, 24, 26, 88, 98
İsmet Paşa, 3, 17, 52, 139
İstanbul, 9, 138, 139, 140
K
Kâbil, 9, 26, 104
Kâbil Elçiliği, 9
Kafkasya, 9
Kanûnî Nazım Bey, 10
Karadeniz, 9
Kurtuluş Savaşı, 10
M
Millî Eğitim Uzmanı Şakir Bey, 24
Millî Mücadele, VI, 10
N
Nafiz Bey, 7, 21
Nutuk, I, V, 4, 25, 94, 138
O
Orta Asya, 26, 106
R
Recep Bey, 24
Roma, 9, 137, 138
Rumeli, 3, 15, 34
Rus sınırı, 24

S
Sakarya, 24, 86
Sivas, V, 3, 4, 15, 16, 36, 38, 42
Sivas Kongresi, V, 3, 4, 16, 42
T
Tahran, 24, 88
Tahsin Bey, 7, 21, 72
Türk, I, V, VI, VII, 3, 5, 6, 9, 10, 11, 19, 20, 21, 26, 27, 29, 54, 58, 60, 62, 66, 68, 70, 76, 78, 80, 96, 104, 106, 108, 110, 116, 130, 132, 137, 139, 140
Türk Kurtuluş Mücadelesi, I, V
Türk milleti, I, V, VI, 5, 6, 10, 11, 19, 20, 21, 26, 27, 29, 54, 58, 60, 62, 66, 68, 70, 76, 78, 104, 106, 108, 116, 130
Türk tarihi, I
Türkçe, 23, 25, 139
Türkiye, I, V, 6, 7, 9, 10, 19, 21, 26, 54, 56, 74, 78, 104, 137, 138, 139, 140
Türkiye Büyük Millet Meclisi, I, V, 6, 7, 78, 137, 138, 139, 140
Türkiye Cumhuriyeti Devleti, I
Y
Yakup Han, 23